Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 21 ноябрь
ДУШАНБА
№ 268 (4. 467).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ВИЗИТ ТУГАДИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. С. Горбачев Ҳиндистон Республикаси раҳбарларининг таклифига биноан 1988 йил 18 ноябрдан 20 ноябргача расмий дўстлик визити билан Ҳиндистонда бўлди.

Олий мартабали Совет иттифоқилик меҳмон ва унга ҳамроҳ бўлиб келган кишилар самимий дўстлик ва астойдил ҳурмат анъаналари руҳида сидқидилдан, шодиёна кутиб олинди.

М. С. Горбачев, Ҳиндистон Республикасининг президенти Р. Венкатараман, вице-президенти Ш. Д. Шарма билан учрашди, Ҳиндистон Бош министри Ражив Ганди билан музокаралар ўтказди ва яккама-якка уч марта суҳбатлашди.

Тантанали вазиятда М. С. Горбачевга тинчлик, қуролсизланиш ва ривожланиш учун Индира Ганди номидаги халқаро мукофот топширилди. Совет раҳбари СССРнинг Ҳиндистондаги миллий фестивалини ёпиш маросимида қатнашди, Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидаги фестивали билан бир қаторда бу фестиваль ҳам иккала мамлакат халқларининг маданий мулоқотида жуда катта воқеа бўлди.

М. С. Горбачев билан Р. М. Горбачева Ҳиндистоннинг атоқли раҳбарлари Маҳатма Ганди, Жавоҳарлал Неру, Индира Ганди хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар, уларнинг жасади куйдирилган жойга гулчамбарлар қўйдилар, Ҳиндистон пойтахтининг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар.

Р. М. Горбачева Ҳиндистон жамоатчилигининг намояндалари билан учрашувлар ўтказди.

20 ноябрь куни М. С. Горбачев билан Р. Ганди олий даражадаги Совет — Ҳиндистон баёнотини ва Ҳиндистонда атом электр станцияси қурилишида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битимни имзоладилар.

Визит доирасида М. С. Горбачевга ҳамроҳ бўлиб келган кишилар ҳиндистонлик касбдошлари билан музокаралар ўтказишди. Деҳлида А. С. Пушкин ҳайкали очилишида қатнашдилар. Сиёсий партиялар Ҳиндистон миллий конгресси (Й), Ҳиндистон Коммунистик партияси, Ҳиндистон Коммунистик партияси (М) раҳбариятининг намояндалари билан учрашдилар.

Визит чоғида:

СССР ҳукумати билан Ҳиндистон Республикасининг ҳукумати ўртасида коcмик фазони тинч мақсадларда тадқиқ этишдаги ва ундан фойдаланишдаги узоқ муддатли ҳамкорлик тўғрисида битим;

СССР ҳукумати билан Ҳиндистон Республикаси ҳукумати ўртасида Ҳиндистон территориясида «Виндъячал» иссиқлик электр станциясининг иккинчи навбатини қуришда ҳамкорлик қилиш тўғрисида битим;

СССР ҳукумати билан Ҳиндистон Республикасининг ҳукумати ўртасида икки ёқлама солиқ солинишига йўл қўймаслик тўғрисида битим;

СССР ҳукумати билан Ҳиндистон Республикасининг ҳукумати ўртасида энергетика объектларини қуришдаги иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик тўғрисида протокол ҳам имзоланди.

М. С. Горбачев ўзига ва унга ҳамроҳ бўлиб келган кишиларга кўрсатилган дўстона иззат-икром учун Ҳиндистон Республикасининг ҳукуматига ва халқига чуқур миннатдорчилик изҳор этди. У совет раҳбарияти номидан Ҳиндистон Республикасининг президенти Р. Венкатараман билан Ҳиндистон Республикасининг Бош министри Р. Гандини расмий дўстлик визитлари билан Совет Иттифоқига боришга таклиф этди. Таклифлар миннатдорчилик билан қабул қилинди. Визитларнинг аниқ муддатлари дипломатик йўллар орқали келишиб олинади.

20 ноябрда президент саройи ёнида тантанали кузатиш маросимидан кейин М. С. Горбачев Ватанига жўнаб кетди. Расмий кортеж ўтиб борган йўллардаги кўчаларда уни бу ерга келган кунидаги каби Ҳиндистон пойтахтининг ўн минглаб аҳолиси шодиёна кузатиб қолди.

М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга қилган сафарида ҳамроҳ бўлган Э. А. Шеварднадзе, В. М. Каменцев, В. Г. Захаров, бошқа ўртоқлар ҳам Деҳлидан жўнаб кетдилар.

* * *

ДЕҲЛИ, 20 ноябрь. **(ТАСС махсус мухбирлари).**

М. С. Горбачевни кузатиб қўйиш тантанали маросими Раштрапати Бхаван президент саройида бўлди.

...Президент саройининг кенг майдонига М. С. Горбачев рафиқаси билан автомашиналарда Ҳиндистон президенти Р. Венкатараман ва унинг рафиқаси ҳамроҳлигида келадилар. Совет раҳбари Ҳиндистон ҳукуматининг аъзолари билан самимий хайрлашади. Шундан сўнг у майдон марказига бориб, махсус минбарга кўтарилади. Фахрий қоровул бошлиғи рапорт беради. СССР ва Ҳиндистоннинг давлат гимнлари ижро этилади. М. С. Горбачев фахрий қоровул сафи олдидан ўтади. Артиллерия салюти гумбирлайди. Расмий кортеж аэропорт томон йўл олади. Кортеж ўтиб борган кўчаларда совет меҳмонларини Ҳиндистон пойтахтининг минг-минглаб аҳолиси табриклаб турди. Улар иккала мамлакат халқлари ўртасидаги дўстликни қўллаб-қувватловчи сўзлар ёзилган транспарантларни кўтариб олишган, кўплари совет ва ҳинд байроқчаларини ҳилпиратишмоқда.

М. С. Горбачев одамлар билан гавжум бўлган Сардор Патель-марг кўчасида машинадан чиқади. Йиғилганлар у билан самимий саломлашадилар. М. С. Горбачев уларга мурожаат қилиб бундай деди: салом сизга, Деҳли аҳолиси. Биз ҳозиргина Ражив Ганди жаноблари билан музокараларни ниҳоясига етказдик. Биз бундан буён ҳам биргаликда бораверишга, ҳамкорлик қилишга аҳдлашиб олдик. Совет халқи Ҳиндистонга оқ йўл ва каттадан-катта муваффақиятлар тилайди. М. С. Горбачев Деҳли аҳолиси билан ҳиндларнинг анъанавий «намасте» ишораси билан хайрлашади. Одамлар: «Яшасин Михаил Горбачев!», «Яшасин Ражив Ганди!», «Яшасин Ҳиндистон — Совет дўстлиги!» — деган шиорларни баралла айтадилар.

Жўнаб кетиш олдидан журналистларнинг иккала мамлакат раҳбарлари билан қисқача учрашуви бўлди. Р. Ганди ТАСС мухбирининг Совет — Ҳиндистон музокаралари якунлари тўғрисидаги саволига жавоб қайтариб бундай деди: биз Горбачев жаноблари билан барча асосий масалалар — халқаро, иқтисодий ва икки томонлама масалалар хусусида жуда кенг кўламда фикрлашиб олдик. Мен бу визит ниҳоятда муваффақиятли бўлди, деб комил ишонч билан айта оламан. Визит натижасида муносабатларимиз анча яхшиланди. Бу муносабатлар илгари ҳам жуда яхши эди, аммо ҳозир яна ҳам яхшироқ бўлиб қолди.

Индира Ганди номидаги халқаро мукофот топширилиши чоғида сўзлаган нутқида М. С. Горбачевнинг СССР, Ҳиндистон ва ХХР ўртасидаги яхши муносабатлар Осиё тақдири ҳамда жаҳон жараёни учун ниҳоятда муҳим, деб айтган гапига тўхталиб, Р. Ганди бундай деди: биз Осиёда дўстлик ва барча муносабатларни нормаллаштириш тарафдоримиз. Бизнинг фикримизча, бу нарса мазкур регион учун жуда муҳимдир.

М. С. Горбачев бундай деди: бу визит қисқа, аммо жуда сермазмун бўлди, визитнинг сиёсий жиҳатига ҳам, муносабатларимизнинг иқтисодий жиҳатларига ҳам, соф инсоний муносабатларга ҳам шу гап тааллуқлидир. Мазкур визит натижасида муносабатларимиз янги даражага кўтарилади, деб ўйлайман. Биз аввалги визит вақтида қабул қилинган Деҳли декларацияси анъанасига содиқликни тасдиқлабгина қолмай, шу билан бирга жаҳондаги аҳвол учун, халқларнинг хавфсизлиги учун алоҳида масъулиятни англаб, буюк халқларимиз ўртасидаги, иккала давлат ўртасидаги ҳамкорлик йўли сақланиб қолиши учун янги қадамлар ҳам қўя олдик. Бинобарин, биз визитдан мамнунмиз. хайр!

В. БАЙДАШИН,
В. ЧУКСЕЕВ.

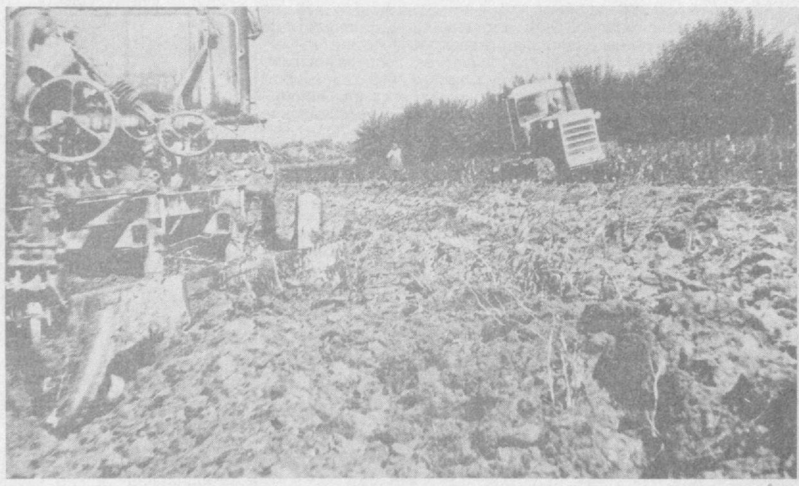

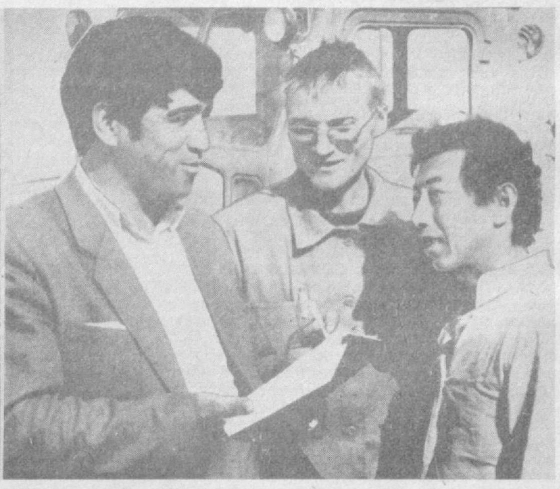

Бу йилги мавсумда Янгиер районидаги «Янгиер» совхози заршунослари ҳам зарбдорчасига меҳнат қилдилар. Натижада улар эл хирмонига 1.800 тонна пахта етказиб беришди. Шунингдек зиммадаги мажбурият ҳам ортиғи билан уддаланди. Айни кунларда хўжалик далаларида ҳосилдан бўшаган ерлар пешма-пеш сифатли шудгор қилинаяпти. Бу муҳим иш декабрь ойигача ниҳоясига етказилади.

СУРАТЛАРДА: 1. Шудгор пайти. 2. Бригада бошлиғи Турғун Аҳмедов тракторчилар Леонид Дугин ва Валерий Юнг билан суҳбатлашаяпти.

А. ТЎРАЕВ фотолари.

ТАШАББУС ВА ҲАЛОЛ МЕҲНАТ

Косон районида бу йил ташкил этилган «ВЛКСМ ХХ съезди» комсомол-ёшлар совхозининг даласи бирданига 100 гектар кенгайди. «Каршистрой» бошқармаси мелиораторлари ана шу ерларни хўжаликка топширишди. Ёш деҳқонлар мазкур майдонда пахта, сабзавот, озуқа экинлари етиштиришни режалаштиришмоқда.

Ёшлар комсомол совхози ташкил этилган дастлабки йилдаёқ жазирама Қарши чўлида ҳам, агар виждонан меҳнат қилинса, мўл ҳосил олиш мумкинлигини исботладилар. Чунончи, бу йил пландагидан кўра икки ярим баравар кўп пахта йиғиштириб олинди. Бинобарин, чўлқуварларнинг ҳосили республикада жуда эрта етилди. Улар планни август ойидаёқ бажарган эдилар.

Лекин терим мавсуми бошқа бир нарсага эътиборни қаратишни тақозо этди: нов ариқлар шохобчасига қўшимча иш вақти ҳамда маблағ сарфлашга тўғри келди. Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек, мелиораторлар уни жуда кўп камчиликлар билан топширишган эди.

— Энди бундай хато такрорланмайди, — дейди «Каршистрой» бош инженери Т. Э. Эргашев. — Янги очилган қўриқ пухта суғориш системаси ва зовурлар билан таъминланган. Буни совхоз мутахассислари иштирок этган синовлар ҳам кўрсатди.

Комсомол-ёшлар совхози тобора дадил оёққа турмоқда, унинг моддий базаси мустаҳкамланмоқда. Хўжаликнинг истиқболи порлоқ, чунки бу ерда хўжалик ҳисоби ва ишнинг ижара усулларига катта эътибор берилмоқда.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1989 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан тақдим этилган Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани Ўзбекистон ССР Олий Советининг план-бюджет комиссияси ва бошқа доимий комиссиялари киритган тузатишларни ҳисобга олган ҳолда тасдиқлансин.

2-модда. Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш 1989 йилги Давлат планининг қуйидаги асосий кўрсаткичлари белгилансин:

	1988 йил планига нисбатан ўсиш—процент ҳисобида
Ҳосил қилинган миллий даромад	6,1
Аҳоли жон бошига тўғри келадиган реал даромадлар	1,9
Ижтимоий истеъмол фондлари	4,0
Меҳнат унумдорлиги:	
саноатда	3,7
қурилишда	3,6
Республикага бўйсунувчи хўжалик бўйича олинадиган фойда	2,4
Давлат ва кооператив савдоси чакана товар обороти	5,2
Аҳолига пулли хизматлар кўрсатиш ҳажми	10,5
Маблағ билан таъминлашнинг ҳамма манбалари бўйича халқ хўжалигига сарфланадиган капитал маблағлар	6,0

КПСС XXVII съезди қарорларини ва ўн иккинчи беш йилликка мўлжалланган социал программани бажариш мақсадида 1989 йилда халқнинг турмуш даражасини ошириш юзасидан марказлашган тартибда қуйидаги тадбирларни рўёбга чиқариш таъминлансин:

соғлиқни сақлаш ва социал таъминот ходимларининг иш ҳақини босқичма-босқич ошириш давом эттирилсин;

айрим категориядаги маданият ходимларининг янги мансаб окладлари ва ставкалари жорий қилинсин;

олий ўқув юртлари профессор-ўқитувчилар составининг ставкалари ва окладларини оширишга киришилсин;

бола бир ярим ёшга етгунча унга қараб туриш учун оналарга қисман ҳақ тўланадиган отпускани босқичма-босқич кўпайтиришга, айни вақтда бола икки ёшга етгунча ҳақ тўланмайдиган қўшимча отпуска олиш ҳуқуқини беришга киришилсин;

кам ҳақ оладиган оилаларга болалари учун нафақа тўлашда уларнинг ёши 8 ёшдан 12 ёшгача оширилсин.

3-модда. Экономикани социал соҳага қаратиш йўлига мувофиқ ҳолда социал-маданий соҳанинг моддий базаси янада мустаҳкамланиши таъминлансин ва 1989 йилда маблағ билан таъминлашнинг **ҳамма манбалари ҳисобидан** қуйидагилар фойдаланишга топширилсин:

Турар-жой бинолари, умумий майдони минг квадрат метр ҳисобида	8320
Мактабгача тарбия муассасалари, минг ўрин	94,95
умумий таълим мактаблари, минг ўрин	206,5
клублар ва маданият уйлари, минг ўрин	16,6
касалхоналар, минг ўрин	5,21
амбулатория-поликлиника муассасалари, бир сменада келувчилар, минг киши ҳисобида	12,5
кексалар ва инвалидлар учун интернат-уйлар, ўрин	750

4-модда. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети, халқ депутатлари маҳаллий Советлари озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилашда 1989 йилдаёқ барча совет кишилари учун сезиларли силжишларга эришиш, уларнинг нозиқ-овқат молларига ва хилма-хил хизматларга бўлган эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш, савдони ва умумий овқатланишни ташкил этишни яхшилаш вазифаларини ҳал қилишга эътиборни қаратсинлар. Ана шу мақсадда маҳаллий имкониятлардан мумкин қадар кўп фойдаланилсин, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришга қайси идорага бўйсунишидан қатъий назар корхоналар ва бирлашмалар кенг жалб қилинсин, аҳолининг тўловга қобилиятли-талаби билан халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва пулли хизматлар кўрсатиш ҳажмлари балансли бўлишига эришилсин.

5-модда. 1989 йилда халқ хўжалигидаги барча ишлаб чиқариш тармоқларига қарашли корхоналарни тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтказиш тугалланишини эътиборга олиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон ССР министрликлари, давлат комитетлари ва идоралари янги хўжалик механизмининг барча элементлари ўзаро алоқасини пишиқтириш, ишлаб чиқаришни бошқаришда демократик асосларни ва иқтисодий методларни янада ривожлантириш, хўжалик ҳисобининг даромадни норматившлар бўйича тақсимлашга асосланган формасини ва узоқ муддатли ижара муносабатларини кенгайтириш, кооперация ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятини ривожлантириш чоралари амалга оширилишини таъминласинлар.

6-модда. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва халқ депутатлари маҳаллий Советлари ўзларига бериб қўйилган ҳуқуқлардан иқтисодий, социал ва табиатни муҳофаза қилиш вазифаларини комплекс ҳал этиш учун ҳар томонлама фойдалансинлар, регионал манфаатларнинг умумдавлат манфаатлари билан оптимал даражада уйғунлашувини таъминласинлар, шунингдек тегишли территорияларда халқ хўжалигини бошқариш самарадорлигини ошириш ва регионларнинг ўзини ўзи маблағ билан таъминлаши принципига ўтишга тайёргарлик кўриш юзасидан зарур тадбирларни амалга оширсинлар.

7-модда. Ўзбекистон ССР Министрлар Советига Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги давлат плани юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Советининг план-бюджет комиссияси ва бошқа доимий комиссиялари хулосасида баён этилган таклифлар ва мулоҳазаларни, шунингдек Ўзбекистон ССР Олий Совети мажлисида депутатлар киритган таклиф ҳамда фикр-мулоҳазаларни кўриб чиқиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш вазифаси топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси **П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари **Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.**

Тошкент шаҳри,
1988 йил 19 ноябрь.

ҒОЛИБЛАР САФИДАМИЗ

Районимиз пахтакорлари йиллик планни шараф билан бажариб, зафар қучганлар сафидан жой олдилар. Мавжуд 23.460 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26,6 центнердан ҳосил саранжомланиб, она-Ватанга 62.530 тоннадан ортиқ хом ашё етказиб берилди. Жами оқ олтиннинг 52.500 тоннаси ёки 85 проценти агрегатлар бункеридан тўкилди.

Ғалабага ўз-ўзидан эришилгани йўқ. Кураш ўтган йилнинг кеч кузидан бошланган эди. Хўжаликларда кузги-қишки юмушлар агротехника қоидалари асосида ўтказилди. Шудгор ва яхоб сифатига алоҳида эътибор берилди. Кўкламда майдонларга оби-тобида барака уруғи қадалди. Кейинги тадбирлар ҳам мўл, арзон ва эртаги ҳосил етиштиришни кўзлаб амалга оширилди.

Меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг истиқболли усули — ижара пудрати асосида ишлаш кучайди. Район бўйича 26 бригада, 135 звено ва «Октябрь 50 йиллиги» совхози ижара асосида меҳнат қилди. Деҳқонларга мустақиллик берилди, улар ўзларини ернинг ҳақиқий хўжайинлари деб ҳис қилишлари учун имкон яратилди. Натижа чакки бўлмади. «Октябрь 50 йиллиги» совхозидан Жозил Эргашев бошлиқ йириклаштирилган бригада ижарачилари 261 гектарнинг ҳар гектаридан пландаги 27,1 центнер ўрнига 34 центнердан ҳосил олишди. Бугунга қадар давлатга 875 тоннадан ортиқ оқ олтин сотилди. Унинг 820 тоннадан кўпроғи машиналар ёрдамида йиғиштирилди. Бригадада меҳнат унумдорлиги ортиб, маҳсулот таннархи арзонлашди, ҳосил сифати яхшиланди. Шулар ва ортиқча сарф-харажатларга йўл қўймаслик эвазига ижарачиларнинг ойлик ўртача иш ҳақи 600—700 сўмдан тўғри келмоқда. Совхоз пахтакорлари 13.100 тоннадан зиёд қимматли хом-ашё тайёрлашди. Ҳосилдорлик гектар бошига 30 центнердан ошди.

Қосим Раҳимов номли совхоз меҳнаткашлари пахтани ёрдамчилар кўмагисиз, ўз кучлари билан саранжомлаш ташаббуси билан чиқишганди. Улар ўз сўзларини оқлашди. Совхоз районда биринчи бўлиб маррага етди, меҳнат аҳли ҳозиргача 10.040 тонна оқ олтин тайёрлади. «Комсомол» совхози чўлқуварлари ҳақида ҳам илиқ сўз айтгинг келади. Чунки кўп йиллар қолоқлар қаторида бўлган мазкур хўжалик пахтакорлари бу йил планни муваффақиятли адо этишди.

Бугун районимиз ғалабасига муносиб улуш қўшган ўнлаб пешқадамларнинг номларини ҳурмат билан тилга оламиз. Қосим Раҳимов номли совхоздан Р. Эшмуродов, А. Қоржовов, Қ. Абдукаримов, С. Ирисов, Т. Турдиалиев, «Октябрь 50 йиллиги» совхозидан Ж. Эргашев. О. Тўйчиев, Ж. Баҳодиров, Ғ. Қорабоев, Э. Ғайбуллаев, «Комсомол» совхозидан А. Ғапуров, Т. Турсунбоев, К. Шодиев, Ленин номли совхоздан Р. Нурлибоев, О. Абдуллаев, С. Бойсунов, Саркисов номли совхоздан Д. Турдиев, М. Турдиев, Т. Бегимқулов, Мамажон Дадажонов номли совхоздан Р. Қудратов, Х. Шоймардонов бошлиқ бригада ва звеноларда ҳосилдорлик гектар ҳисобига 32—35 центнердан ошди. Маъди Қорабоев, Норбой Ғайбуллаев, Жозил Эргашев, Узоқбой Аҳмедов, Мажит Эшқувватов, Бобоқул Мамаев, Мавлуда Солиева, Каримжон Нурлибоев, Бекпўлат Эргашев, Солижон Назаров сингари механик-ҳайдовчилар мавсумда бункердан 150—220 тоннадан оқ олтин тўкдилар. Умуман, районимиз далаларида 634 та агрегат унумли ишлатилиб, ҳар бири билан ўртача 90 тоннадан пахта саранжомланди.

Мавсум бошиданоқ қўлда терилган бир килограмм пахтага 10 тийин, айрим совхозларда эса 15 тийин тўланганлиги, теримчилар билан ҳар ўн кунда ҳисоб-китоб қилиб борилганлиги яхши самара берди. Партия ташкилотлари, қишлоқ Советлари теримга сафарбарликни, оммавий-сиёсий, ташвиқот-тарғибот ишларини кучайтирдилар. Натижада мавсумнинг қизғин кунларида район бўйича 12—12,5 минг киши белга этак боғлаб, далага чиқди. Меҳнат баҳсида Қосим Раҳимов номли совхоздан И. Иброҳимова, Ҳ. Мадумарова, Ленин номли совхоздан С. Тўраева, «Комсомол» совхозидан Б. Қулматова, И. Игиликова, Мамажон Дадажонов номли совхоздан К. Хўжамуродова, Н. Исматова каби чеварлар илғорлик қилишди. Тошкент политехника институтидан ҳашарга келган студентлар сонини бултургига нисбатан қарийб 10 минг нафарга камайтирганимиз эвазига салкам 2 миллион сўм маблағни тежаб қолдик. Ҳашарчи-талабаларга барча шарт-шароит яратиб берилгани иш унумини оширди. Бу йил мактаб ўқувчилари теримга мутлақо жалб этилмаганлигини алоҳида таъкидламоқчиман.

Мавсумда коммунистлар авангардлик кўрсатишди. Жойларда жами 175 КПСС аъзоси уюшган 42 та мувақкат партия группаси тузилди. Шийпонларда, бевосита дала бошида 484 агитатор, 274 пропагандист, 242 сиёсий ахборотчи тарғибот-ташвиқот ишлари олиб боришди. Уларнинг даъваткор сўзлари, мазмунли суҳбатлари, қизиқарли лекциялари пахтакорларни яхшироқ ишлашга ундади. 133 та халқ контроли постларига бирлашган 1. 116 назоратчи исрофгарчилик олдини олиш, йиғимтеримда иш сифати юқори бўлиши учун курашди.

Районимизда дон, мева, узум, сабзавот ва полиз маҳсулотлари тайёрлаш йиллик планлари ҳам ошириб бажарилди. Айни пайтда давлатга гўшт, сут ва тухум топшириш жадал суръатлар билан бормоқда. Пахтакорлар эса келгуси йил ҳосилига пухта замин яратишга киришдилар.

Ў. ОЛИМОВ,
Дўстлик район партия комитетининг биринчи секретари.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1988 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йилги давлат плани қандай бажарилаётганлиги ҳақидаги доклади маълумот учун қабул қилинсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бу планнинг бажарилиши юзасидан зарур тадбирлар кўраётганлиги қайд этиб ўтилсин.

2. Ўзбекистон ССР Министрлар Советига Ўзбекистон ССР Олий Советининг план-бюджет комиссияси ва бошқа доимий комиссиялари киритган таклифлар ва мулоҳазаларни, шунингдек Ўзбекистон ССР Олий Совети мажлисида депутатлар билдирган таклиф ва мулоҳазаларни кўриб чиқиш ҳамда улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш вазифаси топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси **П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари **Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.**

Тошкент шаҳри,
1988 йил 19 ноябрь.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг 1989 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан тақдим этилган Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджети Ўзбекистон ССР Олий Совети план-бюджет ва бошқа доимий комиссияларининг тузатишларини ҳамда иттифоқ бюджетидан СССРнинг иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги давлат планида кўзда тутилган тадбирларни пул билан таъминлаш учун ажратиладиган 1.960.997 минг сўм миқдоридаги маблағларни ҳисобга олган ҳолда, даромадлар ва харажатлар бўйича 10.003.913 минг сўм миқдорида тасдиқлансин.

2-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджетида давлат ва кооператив корхоналари ҳамда ташкилотларидан тушадиган даромадлар ҳажми 6.686.637 минг сўм миқдорида белгилансин.

3-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджетида халқ хўжалигини маблағ билан таъминлашга сарфланадиган харажатлар жами 4.342,137 минг сўм миқдорида белгилансин.

4-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджетида социал-маданий тадбирларга ажратиладиган маблағлар жами 5.383.242 минг сўм миқдорида, шу жумладан давлат социал страхованиеси бюджети бўйича 880.000 минг сўм миқдорида белгилансин.

5-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджетида давлат ҳокимияти ва давлат бошқаруви органларини ҳамда судларни таъминлашга ажратиладиган маблағлар 91.114 минг сўм миқдорида белгилансин.

6-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги республика бюджети даромадлар ва харажатлар бўйича, маҳаллий бюджетларга ўтказиладиган 8.083.508 минг сўм миқдоридаги маблағни ҳам ҳисобга олган ҳолда, 9.117.766 минг сўм миқдорида тасдиқлансин.

7-модда. Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикасининг 1989 йилги давлат бюджети ва областлар ҳамда Тошкент шаҳрининг 1989 йилга мўлжалланган маҳаллий бюджетлари даромадлар ва харажатлар бўйича 3.969.655 минг сўм миқдорида белгилансин, шу жумладан:

(минг сўм ҳисобида)

Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси	331.158
Андижон области	321.723
Бухоро области	233.590
Қашқадарё области	273.413
Наманган области	270.783
Самарқанд области	478.036
Сурхондарё области	233.371
Сирдарё области	304.179
Тошкент области	373.347
Фарғона области	377.145
Хоразм области	199.877
Тошкент шаҳри	573.033

8-модда. 1989 йил учун Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси давлат бюджетига ҳамда областлар ва Тошкент шаҳрининг маҳаллий бюджетларига ажратмалар қуйидаги миқдорда белгилансин:

а) оборот солиғидан (давлат ва кооператив савдоси чакана товар обороти ҳажмига нисбатан қайд этилган миқдордаги оборот солиғидан ажратмалар бунга кирмайди): Қорақалпоғистон АССРга — 100 процент, Андижон областига — 67,9 процент, Бухоро областига — 56,5 процент, Қашқадарё областига — 87 процент, Наманган областига — 49,4 процент, Самарқанд областига — 47 процент, Сурхондарё областига — 86,5 процент, Сирдарё областига — 100 процент, Тошкент областига — 36,6 процент, Фарғона областига — 44,4 процент, Хоразм областига — 54,4 процент ва Тошкент шаҳрига — 28,5 процент;

б) аҳолидан олинадиган даромад солиғидан: Қорақалпоғистон АССР, Андижон, Қашқадарё, Наманган, Сурхондарё, Сирдарё ва Тошкент областларига — 100 процент, Бухоро, Самарқанд, Фарғона ва Хоразм областларига 60 процент ва Тошкент шаҳрига — 15 процент;

в) колхозлардан олинадиган даромад солиғидан, қишлоқ хўжалик солиғидан, СССРнинг бўйдоқ, ёлғиз ва оила аъзолари кам бўлган гражданларидан олинадиган солиқдан, ўрмонлардан келадиган даромадлардан, пул-буюм лотереялари тушумларидан — 100 процент.

9-модда. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг «КПСС XXVII съезди қарорлари асосида социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришда халқ депутатлари Советларининг ролини янада ошириш ва масъулиятини кучайтириш тадбирлари тўғрисида» 1986 йил 25 июлда қабул қилинган 876-қарорига мувофиқ ва халқ депутатлари Советларининг бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар иши самарадорлиги ошишидан манфаатдорлигини кучайтириш мақсадида 1989 йилда давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти ҳажмига нисбатан оборот солиғидан маҳаллий бюджетларга қайд этилган миқдорларда (процентларда) қуйидаги ажратмалар белгилансин:

а) давлат савдоси чакана товар обороти ҳажмидан Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё ва Сирдарё областларига — 3 процент, Тошкент ва Фарғона областларига — 2 процент, Хоразм областига — 4 процент;

б) кооператив савдо чакана товар обороти ҳажмидан Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент, Фарғона ва Хоразм областларига — 3 процент.

10-модда. Ўзбекистон ССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилга мўлжалланган давлат планида кўзда тутилган тадбирларни пул билан таъминлаш учун 1989 йилда Ўзбекистон ССР республика бюджетидан дотациялар Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси давлат бюджетига 93.945 минг сўм, Сирдарё областининг маҳаллий бюджетига 38.911 минг сўм миқдорида ажратилсин.

11-модда. Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги республика бюджети бўйича касса оборотидаги нақд пул 50.000 минг сўм миқдорида тасдиқлансин.

12-модда. 1989 йилда Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикасининг давлат бюджети, областлар ҳамда Тошкент шаҳрининг маҳаллий бюджетлари бўйича касса оборотидаги нақд пул миқдори 74.400 минг сўм қилиб белгилансин, шу жумладан:

(минг сўм)

Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси бўйича	5.800
Андижон области бўйича	5.700
Бухоро области бўйича	5.200
Қашқадарё области бўйича	5.500
Наманган области бўйича	5.000
Самарқанд области бўйича	9.100
Сурхондарё области бўйича	5.000
Сирдарё области бўйича	5.400
Тошкент области бўйича	8.100
Фарғона области бўйича	6.600
Хоразм области бўйича	3.200
Тошкент шаҳри бўйича	9.800

13-модда. Ўзбекистон ССР Министрлар Советига Ўзбекистон ССРнинг 1989 йилги давлат бюджети юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Советининг план-бюджет комиссияси ва бошқа доимий комиссиялари хулосасида баён этилган таклифлар ва фикр-мулоҳазаларни, шунингдек Ўзбекистон ССР Олий Совети мажлисида депутатлар киритган таклифлар ва мулоҳазаларни кўриб чиқиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилиш вазифаси топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1988 йил 19 ноябрь.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН ССР 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССРнинг 1987 йилги Давлат бюджети даромадлар бўйича 10163804 минг сўм миқдорида ва харажатлар бўйича 9570229 минг сўм миқдорида, даромадлар харажатлардан 593575 минг сўм миқдорида ортиқ қилиб бажарилганлиги тўғрисидаги ҳисобот тасдиқлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1988 йил 18 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИ СОСТАВИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети
қарор қилади:

1. 33-Университет сайлов округидан депутат Шавкат Орифжонович **Алимов** фан ва техника комиссиясининг раиси қилиб сайлансин;

225-Ҳилол сайлов округидан депутат Василий Иванович **Плетнёв** аграр саноат комплекси комиссиянинг аъзоси вазифасидан озод қилиниб, шу комиссиянинг раиси этиб сайлансин.

2. 43-Дзержинский сайлов округидан депутат Санобар Аҳроловна **Хўжаева** ва 115-эски Қовунчи сайлов округидан депутат Собитхон **Қурбонов** қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиясининг аъзолари қилиб сайлансин;

437-Дзержинский сайлов округидан депутат Рубен Акопович **Сафаров** миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

96-Қибрай сайлов округидан депутат Борис Анатольевич **Пискунов** ва 169-Когон Қишлоқ сайлов округидан депутат Тўлқин **Шоёқубов** план-бюджет комиссиясининг аъзолари қилиб сайлансин;

70-Ленинск сайлов округидан депутат Ғайрат Ҳошимович **Қурбонов** саноат комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

2-Октябрь сайлов округидан депутат Анатолий Фёдорович **Змиевский** энергетика комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

192-Арнасой сайлов округидан депутат Георг Георгинович **Исаев** қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

317-Булунғур сайлов округидан депутат Раҳматилла **Абдуллаев** аграр саноат комплекси комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

472-Калинин сайлов округидан депутат Олег Владимирович **Лебедев** фан ва техника комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

507-Чимбой шаҳар сайлов округидан депутат Николай Васильевич **Мачтаков** халқ маорифи ва маданият комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

176-Ҳумданак сайлов округидан депутат Инқилоб Турсуновна **Юсупова** соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин;

102-Саид сайлов округидан депутат Ойдин Солиҳовна **Аббосова** ёшлар масаласи бўйича комиссиясининг аъзоси қилиб сайлансин.

3. Ўзбекистон ССР Министрлари ва давлат комитетларининг раислари қилиб тайинланганлари муносабати билан:

272-Чортоқ сайлов округидан депутат Мирғиёс Аббосович **Зоидов** миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин;

315-Янгиқўрғон сайлов округидан депутат Бахтиёр Султонович **Ҳамидов** қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин;

396-Гулистон сайлов округидан депутат Виктор Александрович **Антонов** аграр саноат комплекси комиссияси раиси вазифасидан озод қилинсин;

216-Оқтош сайлов округидан депутат Эркин **Турсунов** сув хўжалиги комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин;

338-Жума сайлов округидан депутат Наим Ёвқочевич **Ғоибов** соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссиясининг аъзоси вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1988 йил 19 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СУДИНИНГ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР олий суди раиси ўртоқ С. Йигиталиевнинг Ўзбекистон ССР олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини тинглаб ва муҳокама қилиб, Ўзбекистон ССР Олий Совети шуни қайд этадики, республиканинг олий суд органи КПСС XXVII съезди, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларига амал қилиб, одил судловни амалга ошириш ҳамда область ва халқ судлари фаолияти устидан суд назоратини таъминлаш, социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, гражданларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни кучайтириш соҳасида муайян ишларни олиб бормоқда.

Юз берган салбий ҳодисаларни бартараф этиш юзасидан республикада амалга оширилаётган чора-тадбирларга мувофиқ асосий эътибор мансаб ва хўжалик жиноятларига, порахўрликка, меҳнатсиз даромадлар олишга, рецидив жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш масалаларига қаратилмоқда. Олий суднинг кассация ва назорат қилиш фаолияти сезиларли даражада кучайтирилди, аввалги йилларда судлар йўл қўйган кўпгина хатолар очиб ташланди, жиноий ишларнинг муҳим категориялари бўйича, шунингдек жиноий процесснинг баъзи масалалари бўйича йўл-йўриқ кўрсатувчи тушунтиришлар ишлаб чиқилди ва жойларга жўнатилди. Кенгайиб бораётган инсонпарварлик, демократия ва ошкоралик шароитида судлар томонидан жиноий жазо чораларини белгилаш практикасида ижобий йўналишларни ишлаб чиқиш юзасидан аниқ мақсадга қаратилган чора-тадбирлар кўрилди. Натижада озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахслар сони 1985 йилдаги 44,3 процентдан 1988 йилда 30,8 процентга пасайди. Қисқа муддатга озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахслар сони камайди, озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо турлари кўпроқ қўллана бошлади.

Шу билан бирга Ўзбекистон ССР Олий Совети Ўзбекистон ССР олий судининг республикада олий суд назоратини амалга ошириш ва одил судловни таъминлаш соҳасидаги фаолияти ҳали самарали бўлгани йўқ ва юз бераётган революцион ўзгаришларга етарли жавоб бермайди, деб ҳисоблайди. Олий суд, қуйи судлар ишида ҳали ҳам бюрократизм, ишга юзаки муносабатда бўлиш, қонунларни нотўғри қўллаш ҳолларига йўл қўйилмоқда. Гражданларни асоссиз ҳукм қилиш, суд инстанцияларида ишларни қараб чиқишни чўзиб юбориш ҳоллари камаймаётир. Айрим жиноий ишлар кўпинча қайта-қайта бир суднинг судловидан олиниб, бошқа судларга топширилмоқда, бу эса ҳаққоний эътирозларга сабаб бўлмоқда.

Олий суднинг жиноий ишлар бўйича суд коллегияси ишларни кассация ва назорат тартибида қараб чиқиш вақтида қабул қилаётган хато қарорларнинг кўплиги ҳам судларнинг амалдаги қонунларни бир хил қўлланишларига ёрдам бермаётир. Кассация шикоятлари ва протестлар бўйича ишларни қараб чиқиш вақтида йўл қўйилаётган хатолар сони ҳисобот даврида деярли 4 баравар кўпайди. Бу ҳол қуйи судларни чалғитмоқда, ишларни моҳиятига кўра тўғри ҳал қилишни анча чўзиб юбормоқда.

Область, Тошкент шаҳар судлари йўл қўяётган кўпгина қонунни бузиш ҳоллари олий суд томонидан кассация тартибида эмас, балки суд назорати тартибида бартараф этилмоқдаки, бунда йўл қўйилган хатоларнинг ҳуқуқий оқибатлари анча чуқурлашади. Олий суд раҳбарлари биринчи инстанция бўйича жиноий ва гражданлик ишларини олий суд органида қараб чиқишнинг муҳимлигига етарли баҳо бермаётирлар, бундай ишлар сони ҳисобот даврида икки баравар камайиб кетган. Олий суд судловига қуйи судларда узоқ вақт тўғри ҳал қилинмаган ишлар, шунингдек уюшган жиноятчи группалар тўғрисидаги ишлар камдан-кам қабул қилинмоқда.

Республика судлари ишларни ҳал қилиш чоғида йўл қўяётган қонунни бузиш ҳолларининг олдини олиш юзасидан аниқ мақсадга қаратилган профилактика ишининг йўқлиги шунга олиб келдики, улар қабул қилаётган қарорларнинг барқарорлиги кейинги йилларда муттасил пасайиб бормоқда. Агар 1985 йилда область судлари ва уларга тенглаштирилган судлар чиқарган ҳукмларни олий суднинг кассация инстанциясида бекор қилиш 6,4 прцентни ташкил этган бўлса, 1986 йилда бу кўрсаткич деярли икки баравар ошган, 1987 йилда эса 21 процентга етган. Гражданлик ишлари бўйича суд ечимларини ва қарорларини кассация тартибида бекор қилиш 1985 йилда 23,5 процентни; 1987 йилда 16,8 процентни, 1988 йилнинг биринчи ярмида эса 19,7 процентни ташкил этди.

Кейинги вақтларда коллегиялар чиқарган ажримларни олий суд президиуми бекор қилган ва анча ўзгартирган ҳолларнинг умумий сони ўсиши кўзга ташланмоқда. 1985 йилда жиноий ишлар бўйича коллегиянинг ҳукм қилинган 53 шахс хусусидаги ажримлари бекор қилинган, 1987 йилда уларнинг сони 152 тага етган. 1988 йилнинг биринчи ярмида ўтган йилнинг шу давридагига қараганда бекор қилинган ажримлар сони 54 тадан 77 тага етган. Кейинги уч ярим йил ичида ҳукм қилинган 237 шахс хусусидаги ажримлар анча ўзгартирилган, жиноий ишлар бўйича коллегиянинг тузатилган хатолари умумий сони эса 551 ни ташкил этган. Шу давр ичида гражданлик ишлари бўйича коллегиянинг 12 судлов қарори тўла-тўкис ёки қисман ўзгартирилган. Коллегияларнинг суд составлари бир-биридан ажралиб қолган, ходимларнинг хатоларни аниқ муҳокама қилишга бағишланган оператив кенгашлари камдан-кам ўтказилмоқда.

Республика олий суди фаолиятидаги юқорида кўрсатилган камчиликлар кўп жиҳатдан унинг структуравий бўлинмалари ишини ташкил этиш даражаси пастлиги ҳамда президиум ва раҳбарлар контролни бўшаштириб юборганликлари билан боғлиқдир. Суд практикасини ўрганиш ва умумлаштириш соҳасидаги аналитик иш етарли даражада эмас. Йўл-йўриқ кўрсатувчи тушунтиришлар сифати паст, улар хўжалик ислоҳотини рўёбга чиқариш, кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятини янада ривожлантириш жараёнида вужудга келаётган актуал масалаларни ҳамда қайта қуриш шароитида республика судлари фаолиятида ягона ҳуқуқий сиёсатни ишлаб чиқиш билан боғлиқ бўлган бошқа проблемаларни қамраб олмаётир. Олий суд органи ўзининг амалий фаолиятида одатда фақат биринчи инстанция бўйича конкрет ишларни қараб чиққан вақтидагина хусусий ажримлар чиқаради ва уларга қандай муносабатда бўлинаётганлиги амалда контрол қилинмайди.

Олий суд президиуми фаолиятида ҳали ҳам жиддий камчиликлар мавжуд. 1987 йилда ва 1988 йилнинг биринчи ярмида олий суд пленуми президиумнинг 9 киши хусусидаги қонунсиз қарорларини бекор қилди, шу билан бирга икки киши хусусидаги қарор ишни тўхтатган ҳолда бекор қилинди. Ўзбекистон ССР олий суди баъзи аъзоларининг ўз вазифаларига совуққонлик билан қарашлари, ишларни ҳамда кассация шикоятларида баён этилган даъволарни юзаки ўрганишлари ва текшириб чиқишлари, далил-исботларнинг танқидий баҳоланмаслиги, жиноий ишларни кассация тартибида қараб чиқиш шартлари ва тартибини белгиловчи қонунни бузишлар кассация ва назорат тартибида чиқарилган ажримларнинг кўплаб бекор қилиниши ва ўзгартирилишига олиб келди.

Олий суд кўпинча гувоҳлар ва жабрланувчилар судда ўз кўрсатмаларини ўзгартиришларига етарли эътибор бермайди. Кўпинча ишни юзаки ўрганиш, тўпланган далил-исботларни бир ёқлама баҳолаш оқибатида бир иш юзасидан бир-бирига зид ажримлар чиқарилади.

Республика олий суди раҳбарлари (С. И. Йигиталиев, А. В. Добронравов, О. А. Ҳайдарова ўртоқлар), коллегияларнинг раислари (У. К. Мингбоев, М. А. Олимжонова ўртоқлар) умуман ҳали кадрлар билан ишлашни ҳозирги талабларга мувофиқ қайта қуриб олган эмаслар. Суд аъзоларининг составини барқарорлаштиришга, ёш ходимлар билан тажрибали ходимларнинг оптимал уйғунлигига эришишга муваффақ бўлинмаётир. Сайловдан кейин ўтган 2,5 йил мобайнида суднинг 11 аъзоси турли асосларга кўра муддатидан илгари ўз ваколатларидан маҳрум қилинди, шу билан бирга уларнинг еттитаси олий судда уч йил ҳам ишламади. Олий суд Ўзбекистон ССР Юстиция министрлиги билан биргаликда белгилаётган область судлари аъзоларини қайта тайёрлаш планлари расмият учунгина бўлиб, бу кадрларнинг профессионал даражасини ҳисобга олмайди. Аппарат ходимларига нисбатан талабчанликнинг пастлиги, камчиликлардан, хизмат мавқеини суиистеъмол қилишдан кўз юмиш, зарур сергакликнинг йўқлиги шунга олиб келдики, айрим масъул лавозимларга маънавий жиҳатдан айниган, нопок, судлов органларнинг юксак мақсадлари ва вазифаларига доғ тушираётган ходимлар кириб олдилар. Канцелярия-техника кадрларининг иши контроль қилинмаётир, бу эса суд ҳужжатларини қабул қилиб олиш, расмийлаштириш ва ижро этишга юбориш чоғида қонунни қўпол суратда бузишга олиб келмоқда. Гражданларнинг шикоят ва аризаларини қараб чиқишда расмиятчилик ва бераҳмлик, уларни қараб чиқиш муддатларини бузиш, такрорий шикоятлар тушиш фактлари кўп. Бунинг натижасида суд хатолари узоқ вақт тўғриланмайди.

Ўзбекистон ССР олий суди республика ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан ўз ишини яхши уйғунлаштирмаётир, қонун чиқариш соҳасида ташаббус кўрсатиш ҳуқуқини етарлича амалга оширмаётир.

Ўзбекистон ССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон ССР олий судининг 1985 йил мартдан то 1988 йил октябргача бўлган давр мобайнида ўз фаолияти ҳақида берган ҳисоботи маълумот учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон ССР олий судининг иши ҳали социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш, гражданларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилишни кучайтириш вазифаларига жавоб бермаслиги кўрсатиб ўтилсин.

Ўзбекистон ССР олий судининг раиси ўртоқ С. Й. Йигиталиев, унинг ўринбосарлари А. В. Добронравов, О. А. Ҳайдарова ўртоқларнинг эътибори одил судловни амалга ошириш соҳасидаги жиддий камчиликларга, республика судларининг турғунлик йилларидаги фаолиятига хос бўлган камчиликлар секин бартараф этилаётганлигига қаратилсин.

3. Ўзбекистон ССР олий суди:

— Республикада одил судлов даражасини ва самарадорлигини ошириш юзасидан зарур чоралар кўрсин. Бу ишда асосий эътибор судлар йўл қўяётган хатоларнинг, судлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар томонидан қонунлар бузилишининг олдини олишга, социалистик қонунчиликка, совет судлови принципларига риоя қилишга қаратилсин;

— пленум ва суд коллегиялари Ўзбекистон ССР судлари фаолиятини назорат қилишни кучайтириш соҳасида сифатли иш олиб боришларини таъминласин;

— суд практикасини чуқур ўрганиш ва умумлаштириш юзасидан аналитик ишни яхшиласин, судлар ишидаги энг характерли хато ва камчиликларни ўз вақтида аниқласин ҳамда уларнинг бартараф этилишига эришсин, жиноятчиликка қарши курашда суд фаолиятининг самарадорлигини оширсин;

— республика қонунларини қўлланиш масалалари юзасидан судларга йўл-йўриқ кўрсатувчи тушунтиришларни мунтазам юбориб турсин. Уларнинг одил судлов даражаси ошишига таъсир кўрсатишига ёрдам берсин; судларнинг эътиборини жиноят қонунларига киритилган ўзгартишларни ҳисобга олиб, жиноятлар учун жазо чораларини белгилашга янада табақалаштирилган ҳолда ёндашишга қаратсин. Йўл-йўриқ кўрсатувчи тушунтиришларнинг сифати ва самарадорлигини оширсин, уларни тайёрлаш учун олимлар ҳамда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг амалиётчи ходимларини жалб қилсин:

— қуйи судлар чиқарган ҳукмлар ва қарорларнинг қонунийлиги ҳамда асослилиги устидан назоратни кучайтирсин, ҳар бир суд аъзосининг одил судловни амалга ошириш учун масъулиятини кучайтирсин. Гражданлар қонунсиз равишда жиноий жавобгарликка тортилган ҳар бир фактга принципиал муносабатда бўлсин. Судлар дастлабки тергов материалларини танқидий анализ қилишларига, уларга тўғри баҳо беришларига эришсин.

Олий суд интизомий коллегиясининг иши зарур даражага кўтарилсин.

4. Ўзбекистон ССР олий суди ва Юстиция министрлиги район, шаҳар ва область судларининг жиноий ҳамда гражданлик ишларини ўз вақтида ва сифатли ҳал қилиш, суд қарорларини ижро этиш, суд мажлисларининг тарбиявий аҳамиятини ошириш, совет қонунларини пропаганда қилиш соҳасидаги ишини муттасил яхшилаб борсинлар; судларга ўз ваколатларини амалга оширишда зарур ёрдам кўрсатсинлар, суд ходимларининг касб даражасини ошириш ҳақида доимо ғамхўрлик қилсинлар, кадрлар резерви билан ишлашни яхшиласинлар.

5. Ўзбекистон ССР олий суди раҳбарлари олий суд аъзоларини танлаш, тайёрлаш ва тарбиялашга алоҳида эътибор берсинлар. Уларни лавозимга тавсия этиш чоғида номзодларнинг ишчанлик ва маънавий фазилатларини чуқур ва ҳар томонлама ўргансинлар, улар ишининг практикасини мунтазам анализ қилсинлар ҳамда малакасини ошириб борсинлар. Суд мутахассисларини қайта тайёрлаш даражасини кўтарсинлар, уларнинг қонунларни бузишларига йўл қўймаслик мақсадида улар фаолиятини контроль қилишни бўшаштирмасинлар.

6. Ўзбекистон ССР олий суди, Юстиция, Ички ишлар министрликлари республика прокуратураси билан биргаликда жиноятчиликка қарши курашда, унинг олдини олишда, шунингдек гражданларга ҳуқуқий билим беришни ҳамда уларда Совет қонунларини ҳурмат қилиш ҳиссини тарбиялашни яхшилашда биргаликда олиб борилаётган фаолиятни уйғунлаштириш формаларини такомиллаштирсинлар.

7. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети, халқ депутатлари область ва Тошкент шаҳар Советлари сайлаб қўйиладиган органлар сифатида судларнинг ролини ошириб борсинлар, сессияларда уларнинг ҳисоботларини мунтазам эшитиб турсинлар, судьялар ва халқ маслаҳатчиларининг меҳнат коллективлари билан алоқаларини мустаҳкамласинлар, уларга зарур уй-жой-маиший шароитларни яратишда ёрдам берсинлар.

8. Ўзбекистон ССР Олий Совети қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиясига Ўзбекистон ССР олий судининг фаолияти тўғрисидаги ҳисоботни муҳокама қилиш жараёнида депутатлар билдирган танқидий мулоҳазалар ва таклифларни ўрганиб чиқиш ҳамда зарур бўлса, улар юзасидан тегишли таклифларни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига киритиш топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Ўзбекистон ССР олий судининг раҳбариятини мустаҳкамлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1988 йил 19 ноябрь.

СССР қонунлари лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

ҚАНЧА ТЕЗ БЎЛСА, ШУНЧА ЯХШИ

Янги қонунлар лойиҳасининг умумхалқ муҳокамасига ҳавола этилганлигини партиянинг халқ депутатлари Советлари ролини оширишга қаратилган йўли ўзгармас эканлигига яққол мисол деб биламан. Мазкур ҳужжатларда давр руҳига ҳамоҳанг жиҳатлар анчагина. Биринчи навбатда бу Советлар ҳаракатини демократлаштириш, ҳокимиятни тўлалигича СССР халқ депутатларининг ваколатли съездига топширишда кўзга ташланади. Шунингдек, жамоат ташкилотларининг Советлар ишидаги кенг иштирокини таъминлаш ҳам шу мақсадга хизмат қилади. Фармойиш ва ҳокимиятнинг ижроия органлари алоҳида бўлиши айниқса муддаодир. Чунки айни бир киши ҳам ижрочи, ҳам ўз фаолиятини назорат қилувчи бўлиши бирмунча ғайри табиий.

Халқ депутатлигига сайловлар тартиби ҳам меҳнаткашларнинг хоҳиш-иродалари инобатга олинган ҳолда тубдан ўзгаради. Демак, Советларга бундан буён ишлаб чиқариш илғорлари, мутахассисларгина эмас, ҳаракатчан, серғайрат, сайловчилар манфаатларини ҳимоя қила олишга қодир кўпгина муносиб кишилар сайланадилар.

Бироқ мазкур йўналишдаги ишлар ҳали мантиқий ниҳоясига етгани йўқ. Масалан, маҳаллий Советларни олайлик. Илгарилари ҳамма нарса депутатнинг бирсўзлилиги, мансабдор шахсдан сайловчилар наказини бажариш юзасидан қандай талаб қила олишига боғлиқ бўлса, ҳозир ҳам аҳвол шундай. Маҳаллий Советлар қоғоздагина эмас, ҳаётда ҳам ўз территорияларининг ҳақиқий хўжайинига айланмас эканлар, шундай бўлиб қолаверади. Шунинг учун халқ депутатлари Советларининг ҳуқуқ ва бурчларини белгилашдан ташқари уларга бўйсунувчи корхона, ташкилот, колхоз ҳамда совхозларни кўрсатиб берувчи қонуний актлар мавжуд бўлиши лозим деб ҳисоблайман.

Ҳозирча эса бундай бўлаётгани йўқ. Айтайлик, қишлоқ Совети колхоз правлениеси зиммасига қишлоқни ободонлаштириш вазифасини юкловчи қарор қабул қилди. Колхоз раҳбарлари эса турли қийинчиликларни рўкач этиб, уни бажармай келаверадилар. Советларда эса хўжалик раҳбарларига таъсир кўрсатувчи амалий чора-тадбирлар қуроли мавжуд эмас. Советлар мамлакатимизнинг хўжайинлари дея такрор-такрор айтишимизга қарамай, қурби-қуввати кам бундай хўжайинларни ҳеч ким тан олаётгани йўқ.

Албатта, булар ниҳоятда жиддий ва катта иш. Бироқ уни амалга ошириш зарур. Доҳиймиз Лениннинг «Бутун ҳокимият — Советларга!» шиорини қайтадан кун тартибига қўйган эканмиз, келинглар, уларга бошқарувнинг тўла ҳуқуқини берайлик. Бу қанчалик тез амалга ошса, шунчалик яхши.

С. МУСАҲОЖИЕВ,
Тошкент районидаги 36-ахборот ва ҳисоблаш техникаси мактабининг ўқитувчиси, фалсафа фанлари кандидати.

ҚИШГА ТАЙЁРМИЗ

Бухоро темир йўли бўлими текширувчи мутахассислари Жиззах ва Зиёвуддин йўналишидаги станциялар ҳамда разъездларда қишга тайёргарлик кўришни тугаллаган коллективлар меҳнати самарасидан мамнундирлар.

Ғаллаорол станцияси меҳнаткашлари аъло баҳо олдилар. Бу ерда кутиш зали капитал ремонтдан чиқарилди, темирйўлчилар уйига газ ўтказилди, ён атрофдаги территория асфальтланди. Мастерлардан А. Растокин, В. Петряев, П. Козюков, Ф. Рўзиев, Г. Ҳожимамедов алоҳида ўрнак кўрсатдилар. Мазкур станция коллективи ҳам гражданлик иншоотлари дистанцияси ишчилари билан ёнма-ён меҳнат қилди.

Каттақўрғон, Зирабулоқ, Самарқанд станцияларининг бинолари ҳам яхши ҳолатга келтирилди, бу ерда ремонт-қурилиш ишлари топшириғи ошириб бажарилди.

Жизах ип-йигирув фабрикаси коллективи ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилини муваффақиятли якунлаш учун меҳнат мусобақасини авж олдирмоқда. Смена нормалари ошиғи билан бажарилиб, маҳсулот сифати яхшиланаяпти. Корхонада мураббийчилик ҳаракати кенг йўлга қўйилган. Ёшлар ўз устозлари тажрибасига амал қилиб касб маҳоратини оширмоқдалар. Янглиш Оқбураева фабрикага яқиндагина ишга келган. Қисқа вақт ичида у ўз лаёқати ва жонкуярлигини намоён этди, илғорлар сафидан ўрин олди. Айни кунда серғайрат йигирувчи тенгдошларига намуна кўрсатиб, коллективнинг ҳурмат-эътиборини қозонмоқда.

СУРАТДА: Я. Оқбураева ўз устози, смена мастери Ш. Ҳайдарова билан.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

ДЕПУТАТ БУРЧИ

Тоғли Сух қишлоғи аҳолиси озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олиш учун Риштон райони марказига боришларига зарурат қолмади. Энди уларнинг алоҳида лойиҳа асосида қурилган ўз гастрономлари бор. Уй бекаларининг ҳам юмушлари камайиб қолди. Бир вақтнинг ўзида 50 киши овқатланиши мумкин бўлган янги ошхона қишлоқ аҳолисини мазали таомлар билан сийламоқда.

Бу икки энг зарур объект сайловчиларнинг наказларига биноан бунёд этилди. Наказлар тезроқ бажарилишида «Равон» қишлоқ Совети депутатлари — маҳаллий зонал даволаш бирлашмасининг бош врачи Ҳайдарали Сафаров ва «Сўх» совхози ишчиси Сайдинисо Шарипова ёрдам беришди.

— Бизда 65 нафар депутат бор, — дейди қишлоқ Совети ижроия комитетининг раиси Л. Мадаминова. — Уларнинг ҳар бири ўз ижтимоий бурчларига катта масъулият билан муносабатда бўлишади. Ҳозирдаёқ 67 та наказнинг 60 таси бажариб қўйилди. Чунончи, Ҳайдарали Сафаров ўз фаолияти билан теварак атрофдаги қишлоқлар аҳолиси ўртасида катта обрў қозонди, у депутатлик ваколатларидан иложи борича кўпроқ фойдаланишга интилади. Унинг елиб-югуриши туфайли шу кунларда даволаш бирлашмаси касалхонасига газ келтирилди, қозонхона қурилди. «Тез ёрдам» хизмати учун беш хонали йиғма уй сотиб олинди ва қурилди. Шуни ҳам айтиш керакки, бу уй касалхона боғида етиштирилган мевалар қуритилиб, матлубот кооперацияси орқали сотилиб, ундан келган даромад ҳисобига олинди. Бундан ташқари Сафаровнинг қатъий илтимосига кўра, бирлашма ҳузурида поликлиника билан дорихона очилди.

— Айниқса қишлоқ аҳолисига медицина хизмати кўрсатиш кўнгилдагидек эмаслиги мени врач сифатида ташвишга солади, — дейди Сафаров, — худди шу нарса врачларнинг яқинда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ съездида ҳам таъкидланди. Депутатларимиз хўжалик ва район соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарлари билан бирга медицина муассасалари ишини яхшилаш ва улар тармоқларини кенгайтириш программасини ишлаб чиқишди. Баъзи ишларни амалга оширдик. Ҳали программада кўзда тутилган кўпгина ишларни бажаришимиз керак. Бизга болалар учун сут маҳсулотлари тайёрлайдиган ошхона, юқумли касалликлар шифохонаси, ҳаммом керак. Депутат сифатида ҳамқишлоқларимиз нормал соғлом ҳаёт кечиришлари учун барча зарур имкониятларни яратишга эришишни ўз бурчим деб ҳисоблайман.

(ЎзТАГ).

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ОҚДАРЁДА ҲАМ КАСАЛХОНА ҚУРИЛАРМИКАН?

Мамлакатимизда янгилик шабадаси эсмоқда: ҳамма ерда қайта қуриш бормоқда. Турғунлик даврининг аччиқ асоратлари ошкора очиб ташланиб, уларни тезроқ бартараф этиш тадбирлари амалга оширилаяпти. Халқимиз КПСС XXVII съезди ва Марказий Комитетнинг ундан кейинги пленумлари қарорларини ҳаётга татбиқ этиш учун курашмоқда. Уларда мамлакатимиз меҳнаткашларининг талаб-эҳтиёжларини қондириш ҳақида партия ва ҳукуматимизнинг оталарча ғамхўрлиги ёрқин ифодасини топган. Медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш юзасидан ҳам муҳим чоралар кўрилмоқдаки, бу ҳол кишини қувонтирмай қўймайди.

Афсуски, ана шундай бир пайтда Оқдарё райони марказидаги касалхонада медицина талабларига жавоб берадиган шароит яратилмаганлиги ачинарлидир. Ҳолбуки, Лоиш посёлкасида ҳозир салкам 11 минг киши истиқомат қилади. Районда эса аҳолисони 90 мингга яқинлашди. Лекин 1927 йилда хом ғиштдан пойдеворсиз қурилган район марказидаги касалхона биноси аянчли ҳолатда. Унинг таги захлаб, девори бир неча марта ағанаб кетди. Ўтган йилларда қилинган ремонт пулига аллақачон замонавий касалхона биносини қуриш мумкин эди. Район ташкил этилганига 62 йил бўлсада, янги касалхона қуриш тўғрисида ҳеч ким қайғурмаяпти.

Шуни таъкидлаш керакки эски касалхона биноси пастқам, зах ерга жойлашган. Ўтган йилларда унинг атрофида иккита бино қад кўтарди. Бирига хирургия бўлими, иккинчисига туғруқхона жойлаштирилди. Лекин уларда ҳам канализация йўқ, умуман касалхонада бу иншоотнинг мавжуд эмаслиги оқибатида тўпланиб қолган ахлатлар машиналарда ташилмоқда ва ҳаммаёқ ифлос.

1984 йилда мактаб учун қурилган қўшимча бино касалхонага берилди. Лекин унда ҳам на канализация, на бошқа шароит бор. Бунинг устига у тор, 7 квадрат метр ерга бир кароват ўрнига уч-тўрт бемор жойлаштирилган. Ёки 4 кишилик хонада 10—15 киши ётади. Ўрин етишмаслиги оқибатида дардмандлар навбат келишини кутиб туришга мажбур. Бундай аҳволда уларнинг ҳоли не кечиши маълум.

Туғруқхонада 60 ўринга 120 киши жойлаштирилган. Хирургия бўлимида ҳам шунақа манзара.

Беморларнинг кийим-кечаги Самарқанд шаҳрига олиб борилади ва ювилади. Улар кўп ҳолларда вақтида олиб келинмайди. Натижада касаллар кир кийимлар ва чойшабларни ишлатишга мажбур бўладилар. Сил ва руҳий касалликлар учун алоҳида бино йўқ. Бундайлар Самарқанд ва Ургутдаги шифохоналарга «Тез ёрдам» машинасида олиб борилади. Лекин бензин муаммоси баъзан ишнинг белига тепади.

Оқдарё районига тиббий газ 1987 йилда келтирилганига қарамасдан мактаблар, болалар боғчалари ва касалхона газлаштирилмаяпти. Эски печкалар фақат кўмир ёқишга мўлжалланган. Қиш кунларида яхши исимайди, беморлар уйларидан электр иситкичлар олиб келадилар.

Оқдарё райони Ўзбекистон ССР тузилганидан кейин икки йил ўтгач ташкил этилган. Орадан шунча вақт ўтганига қарамасдан касалхона қурилиш ва газлаштириш муаммо бўлиб қолаётгани кишини ажаблантиради. Бу ҳол қачонгача давом этаркин?

Ш. НАЗАРОВ,
уруш ва меҳнат ветерани, республика аҳамиятига молик пенсионер.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЖИТОМИР. Автомобилчилар Киев — Чоп автомагистралининг 300 километрли участкасига чиқишганида транспорт бузилгудек бўлса йўлда узоқ қолиб кетмайдилар. Йўлнинг янгиланган полотноси бўйлаб алоқа ва сигнализация кабель линияси ётқизилган. Ҳар икки-уч километрда ўрнатилган алоқа колонкалари ёрдамида тезда давлат автомобиль инспекцияси ходимларини, медицина ёрдамини чақириш, автосервис корхоналари билан алоқа боғлаш мумкин. Реконструкция ишлари ниҳоясига етказилиши билан бутун йўл бўйлаб уч юздан ортиқ шошилинч алоқа пункти ташкил этилади.

●

ИЖЕВАН. (Арманистон ССР). Арманистоннинг Ижеван районидаги Беркабер қишлоғи этнография музейи янги ҳужжатлар билан бойиди. Бу ҳужжатларда жонажон ўлка тарихининг даврлари акс эттирилган. Уруш ва меҳнат ветерани, 1924 йилдан КПСС аъзоси Исраэль Тамразян бу ҳужжатларни Ереване музейга юборди. У Беркабер қишлоғида туғилиб, ўз ҳамқишлоқларининг маданий анъаналари, уларнинг миллий урф-одатлари ва маиший турмуши ҳақида ҳикоя қилувчи материалларни кўп йиллар мобайнида тўплади. Мана энди ўзининг бутун бой архивини ҳамюртларига ҳадя этишга қарор қилди. Эски нашрлар унинг коллекциясида алоҳида қимматга эга.

●

ЮРМАЛА. (Латвия ССР). Латвиянинг микробиолог олимлари бактерияларнинг янги штаммларини яратдилар. Бу микроорганизмлар оддий қандни хилма-хил маҳсулотларга: фруктоза, диабетлар учун маҳсулот — сорбитга, қон плазмаси ўрнини босадиган моддага айлантира олади. Тадқиқотчилар ўз ишини туғаллаган «Биоконверсия-88» Бутуниттифоқ конференциясида бу бактериялар қандай «меҳнат қилиши» тўғрисида гапириб бердилар. Конференцияда микробиологларнинг микроорганизмлар ёрдамида қимматли маҳсулотлар олиш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган сўнгги ютуқлари муҳокама қилинди.

●

КАЛИНКОВИЧИ. (Гомель области). «Калинковичский» совхозининг ходимлари район агросаноат бирлашмасидан қурилиш материалларига фонд тарзидаги эҳсонни кутмаётирлар. Хўжалик ва томга ёпиладиган материаллар тайёрлайдиган маҳаллий завод улушбай асосида девор блоклар тайёрлаш цехи қурдилар. Биргаликда ишлаб чиқарилган камчил маҳсулотнинг дастлабки туркуми совхоздаги қурилишларга юборилди. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, цех бир сменада ишлаганда ҳам йилига 240 мингтадан кўпроқ блок тайёрлаб беради. Мавсумлар оралиғида цех кечаю-кундуз ишлайди. Белоруссиядаги кўпгина хўжаликлар кооператив асосларда кичик заводлар ва дурадгорлик цехлари қурмоқдалар.

●

ОМСК. «Омский» наслчилик хўжалигида йилига саккиз-тўққиз минг килограмм сут берадиган сермаҳсул сигирлардан трансплантация йўли билан дастлабки бузоқлар олинди. Бу ерда наслчилик заводлари Бутуниттифоқ бирлашмасининг қарорига мувофиқ қора моллар эмбрионини олиб ўтқазадиган пункт очилди. Омск областининг чорвадорлари бу йил сут соғиб олишни анча кўпайтиришни мўлжалламоқдалар, улар мамлакатда энг катта соғин сигирлар подасига эга бўлиб, унда 416 минг бош сигир бор.

(ТАСС).

ТАБИАТДАН УЗР СЎРАЙМИЗ

ЧЎЛЛАР ТАҚДИРИНИ ЎЙЛАЙМАН БЕҲАД

Кекса авлод Мирзачўлга ҳужум бошлаб чўлқуварлик ҳаракатига асос солганди. Кейинги авлод бу анъанани давом эттирди. Ундан кейинги авлод эса «Чўлқувар» деган номга шунчалик маҳлиё бўлиб қолдики, ҳатто ҳаддидан ошиб кетиб, табиатнинг қитиғига тегиб қўйганини ҳам сезмай қолди. Оқибат— уммоннинг бошига етиб турибмиз. Ҳали-ҳамон «Чўлни ўзлаштиришни кучайтириш керак», дегувчилар йўқ эмас. Аслида эса ана шу чўл ўрнида тоғ-тоғ харажатлар эвазига «ўзлаштирилган», йиллаб зарар устига зарар келтираётган гектарлар, чорвадор қўлидан юлиб олинган бепоён Қизилқум яйловлари бугун табиатдан узр сўрашимизни талаб этмоқда.

Жиззах чўлида траншеясиз дренаж ётқизадиган «БДМ—301» агрегатининг биринчи ишга туширилган куни эди. 25-трассада янги агрегатнинг ишини кузатувчилар орасида эдим. Редакцияга келиб ҳали нафасимни ростламасимданоқ обкомдан сўрашганини, Чехословакиядан келган журналистни қаергадир олиб боришим кераклигини айтиб қолишди. «Руде право»нинг ҳафталик иловаси 70-йилларда саҳро ва унинг табиатдаги ўрнига доир масала билан қизиқиб қолганлигидан хабарим бор эди. Шунинг учунми, хаёлимга биринчи бўлиб «саҳролар муаммоси» келди.

Обкомда мени илованинг муҳаррири билан таништиришди. Ҳар қалай, янглишмапман. Чех қардошларимиз бу масалани Ўрта Осиёдаги машҳур саҳролардан бирининг Юлиус Фучик номи билан боғлиқлигида ҳам талқин қилишмоқчи экан. Саҳрода Фучикнинг номи қандай пайдо бўлиб қолипти? Мирзачўл билан чех фуқароси, машҳур публицист, ёзувчи Юлиус Фучик ўртасида қандай боғланиш бор? Бу саволларга жавоб топиш чехословакиялик ҳамкасбимизнигина эмас, мени ҳам қизиқтириб қолди.

Шофёр илгари маршрутдан хабардор қилиб қўйилган шекилли, сўраб ҳам ўтирмай машинани Арнасой томон ҳайдаб кетди.

Шаҳардан чиқиб Учтепага келганимизданоқ янгидан ўзлаштирилганлигини фақат чўлликларгина тез пайқаб оладиган, аслида эса кўринишидан замон-замонлардан бери экин экилиб келинган ерлардан фарқи кам бўлган майдонлар бошланди. Бир вақтлар Жиззах қўзғолончилари ана шу Учтепа чўлига сургун қилинганликларини, Жиззах чўлининг бепоён ерлари шу ердан бошланишини меҳмон қаёқдан билсин. Мен сўзни шундан бошламоқчи бўлдим. Оғиз жуфтлаб улгурмасимданоқ унинг ўзи гапга кириб қолди.

— Тошкентдан Жиззахга Мирзачўлнинг қоқ ўртасидан ўтиб келдингиз деб ҳазиллашишди менга. «Ўша машҳур Мирзачўлнинг-а» десам, «худди ўшанинг» дейишди. Мен, барибир, ишонмадим. Кейин бетонкадан бурилиб мени қандайдир сардобага олиб боришди. «Самарқанд қудуқ»қа элтиб, мана шу ўша қадимги карвон йўлидан қолган ёдгорликлар дейишди.

Меҳмоннинг гапларидан ишончсизлик аралаш ҳайратланиш сезилиб турарди. Мен унинг Мирзачўлни ҳалиям Саҳройи Кабир хилидан деб тушунишини ўйлаб, миийғимда кулиб қўйдим. Лекин у буни «обббо ҳазилкашлар-ей, сизни роса лақиллатишибди-ку» деб тушунганлигини кейин пайқаб қолдиму, ўзимни ноқулай сезиб, қандай қилиб тушунтириш йўлини изладим.

— Афсуски, сизга Мирзачўлни кўрсатолмайман, — дедим мен жиддий туриб. У ҳам жиддий тушунди шекилли, ҳайрон бўлиб, иккимиздан бошқа ҳеч ким бўлмаса-да атрофга алангла б елкасини қисиб қўйди.

— Энди нима қилдим бўлмаса?

— Сиз ўйлаган Мирзачўл йўқ ҳозир.

— Нега йўқ? — Кейин у мен изоҳ беришга улгурмасданоқ «Ҳа-а» деб бош силкиб пешонасига тез-тез шапатилаб қўйди. — Демак, рост айтишган экан-да?

Иккимиз ҳам роса кулишиб олдик.

— Сиз кўрганмисиз уни?

— Ҳа кўрганман.

Мен бундай саволни кутмаган эдим. Мени ҳам ҳазилкашга чиқармикан деб билмоқчидай беихтиёр унга қарадим. У эса менга ҳамон савол назари билан тикилиб турарди.

— Сиз у ерда ростданам бўлганмисиз? — меҳмон жавоб бермаганимга қўядиганга ўхшамасди. Қишлоқда ўсганлар шаҳарликларда ўзига хос соддалик ва қизиқувчанликни дарров сезишади-ю, лекин жавоб беришга кўп ҳам шошилавермайди. Мен ҳам ҳозир шундай ҳолга тушиб қолгандим. Лекин чехословакиялик меҳмон мени қишлоқи деган хаёлга боришини хоҳламасдим. Йўқ, бу сўздан ор қилмайман. Аксинча, бу мен учун жуда яқин, қадрли сўз. Мен чиндан ҳам қишлоқиман. Бу билан фахрланаман. Лекин бу сўзни ҳар ким ўз талқинича айтади. Ҳар кимнинг талқини ҳар хил бўлади.

Мен меҳмоннинг сўроғига бош силкиб «ҳа» ишорасини қилдим. Эндигина ўйинқароқ бўлган менга ўхшаш болаларда ўша пайтлардан фақат пашша азоби-ю, ёзнинг жазирамасида каналнинг лойқа сувида чўмилгандан кейин пўрсиллаб ётган тупроқ йўлга чиқиб, қизиб турган тупроқ устига яланғоч бадан билан ўтириб ясалган «туяпайпоқлар» ҳақидаги хотиралар қаттиқ ўрнашиб қолганлигини қандай тушунтирсам унга? Лекин жуда-жуда тушунтиргим келарди. Унга шулар ҳақида сўзлаб бердим.

— Ота-оналаримиз, ака-укаларимизнинг ташвишлари, ҳоргин, лекин умид чақнаб турган кўзларини ҳам ўшанда кўрганман. Улар тиним билмай ишлардилар. Биз буни фақат катта ёшдагилар учун табиий нарсалар деб тушунардик. Онамнинг қарғишига қарамай у билан ғўза чопиғига бирга чиқиб, кун бўйи тепамдан ўтган иссиққа чидай олмай йиғлаб юрганим ҳам эсимда. Ҳафталаб уйга келмай, онамнинг айтишича, ишга кўмилиб юрадиган, иш деганда ҳамма нарсани унутадиган отамни қанчалар соғинганим ҳам эсимда. Лекин буларнинг ҳаммаси ўшанда мен учун тупроқдан ясалган туяпайпоқдан кўра аҳамиятсизроқдай туюларди. Энди билсак... Мана, сиз ҳам худди ўша лўкиллаб юрадиган қизил вагонлар бизни олиб ўтган ерлардан ўтиб «Бизга Мирзачўлнинг қоқ ўртасидан ўтдингиз деб ҳазиллашишди» деб турибсиз.

— Сиз ҳали тупроқдан ясалган туяпайпоқ дедингиз. У нима ўзи? Биласизми, назаримда у мени қизиқтирган бир масалага боғлиққа ўхшаб қолди.

Мен уни тушунолмай тикилиб турдим. Меҳмон саволига жавоб кутиб турарди.

— Сизни нима қизиқтиради ўзи?

— Айтайлик, туя. Чўлда бемалол кезиб юриб, нима эди ҳалиги... нима ейди кўпроқ у?

— Янтоқ.

— Ҳа, янтоқ чайнаб турган бир ўркачлими, икки ўркачлими туя.

— Ҳали унинг ўркачидан ҳам хабарингиз борми?

— Бўлмасам-чи. Бутун бир Чехословакия ҳайвонот боғларида бирорта ҳам туя йўқ деб ўйлабмидингиз?

— Бўлмаса нима қиласиз туяни чўлдан излаб.

— Мен чўлни излаяпман, туяни эмас. Редакциядан топшириқ олганман. Суратга туширишим керак. Туясиз чўл чўлми, ахир. Бутун дунёда «Мирзачўл— даҳшатли саҳро» деб жар солишади. Қани ўша даҳшатли чўл?

— Биласизми, энди топдим, —дедим мен қувониб. — Қизилқумни кўрсатишим мумкин. Бўлмаса, ҳадемай униям кўролмай қоласиз. Мана шу ерлар ҳам Қизилқум эди. Ҳозир... Юлиус Фучик музейини кўрамизу, кўриқхонага ўтамиз, ўша ерда кўрасиз, туяниям, унинг ўркачиниям. Фақат карвонни кўрсатаман деб ваъда беролмайман.

— Шунисигаям шукур, — деб қўйди меҳмон хўрсиниб.

Совхозга борганимизда у шунақаям завқланиб кетдики, назаримда, мени ташвишга солиб турган ўша анқонинг уруғи — туяни ҳам унутиб қўйгандай бўлди. Посёлкани, пахта далаларини, боғларни айланиб чиқдик. Юлиус Фучик музейини узоқ томоша қилдик. У беихтиёр юмалаб тушаётган кўз ёшларини бармоқлари билан эзиб юзига суртарди. Кейин ёдгорлик атрофидаги гулзорга завқланиб боқди-да, «Раҳмат сизларга, раҳмат, азизим. Бизнинг Юлиус бу ерларда шунчалик қадрли эканлигини ҳечам тасаввур қилмагандим, — деди ўпкаси тўлиб. — Мен шу ёшимда кўп нарсани кўрдим. Ўзини маданиятнинг чўққисига чиққан деб ҳисоблаганларнинг ваҳшийликларини ҳам кўрганман. Улар эзгулик деб тарқатган сафсаталари инсон қалбини нақадар жароҳатлашини сезибми-сезмайми руҳимизга сингдирмоқчи бўлганларида тортган азобларимиз бир умрга татийди. Фашизмга юзма-юз келмаган одамлар буни қанчалик уқиб олишларини билмайман-у, лекин Юлиуснинг порлоқ хотираси ўша «эзгулик улашувчилар» оёғи остида топталганини ўз кўзим билан кўрганман. Чинакам эзгуликнинг нималигини ҳам билардим. Ҳамиша шу инсонийлик қаршисида бош эгардим. Аммо биз, чехлар учун энг азиз бўлган табаррук нарсалар поймол қилинганда, нафратимизнинг чеки бўлмаганда ҳам, эзгу ниятларимиз рўёбга чиқиб қувончимиз кўкка етгандаям ҳеч қачон кўзимдан ёш чиқмаганди. Умримда биринчи бор кўз ёшимни тийиб туролмадим. Шу узоқ ўлкада — сизнинг диёрингизда Фучикка муҳаббат шунчалар зўрлигини кўриб, менга ва менинг ҳамюртларимга аталган ҳурматнинг ҳароратини юрагимга сиғдиролмадим. Мен энди юртимга битилган ана шу достонни халқимга етказсам дейман. Фучик қадами теккан жойларни зиёрат қилиб, шу достонни ўз дастхатим билан кўчириб олсам дейман.

Бизни Фучик номи билан аталган хиёбонга таклиф қилишганда у секин ёнимга келиб, «ўркачли туя нима бўлди энди, мезбонларни хафа қилиб қўймаймизми?» деб шивирлади. Мен топишимга кўзим етмасаям меҳмоннинг илтимосини айтдим. Топилади, дейишди совхоздагилар. Фақат анча йўл юриб, чўпонлар яйловига бориш керак экан. Улар ҳозир ичкарироққа барханлар ичига чекиниб кетишипти. Яйловлари «ўзлаштирилиб» юборилган чўпонлар ҳузурига етиб олиш учун яна анча йўл юришга тўғри келди. Кўп ўтмай ўркач-ўркач қум барханлари бошланди. Гашекнинг юзи ёришиб кетди. «Ҳар ҳолда бор экан-ку Мирзачўл» дегандай менга маъноли қараб қўйди. Мен уни тушундим. Унга «Бу Мирзачўл эмас, Қизилқум» деб англатмоқчи бўлдим.

Кун бўйи йўл юриб, кеч кирай деб қолганда бир отарга етдик. Туя шу ердан топилди. Чет эллик ҳамроҳим уни хўп айланиб, томоша қилди, қайта-қайта суратга туширди. Кейин яна ниманидир эслагандай хомуш бўлиб қолди.

— Хўш? — дедим мен бунинг сабабини билмоқчи бўлиб.

— Қўнғироқ йўқ-ку?

— Қўнғироққа бало борми?

— Ахир, қўнғироқсиз ҳам туя бўладими?

Ҳаммамиз бирдан кулиб юбордик.

— Менга туянинг албатта қўнғироғи бўлади дейишганди. Бусиз ишим битмайди, — деди у яна ўжарлик билан.

— Қўнғироқ карвонда бўлади, — меҳмоннинг соддалигини пайқаган чўпон мендан олдин унга тушунтиришга интилди.

— Карвон йўқми ҳозир?

— Карвон қаёқда дейсиз! Ҳожат йўқ энди унга, юкимиз машинадан ортмайди.

— Бундан чиқди, туя кераксиз бўлиб қолибди-да.

— Кераксиз деган деяверсин, — деди жаҳли чиққандай бўлиб анчадан бери синчковлик билан тикилиб турган отахон. — Лекин бизга керак. Ота-боболаримиз туясиз уйдан хосият кетади, дейишган. Туясиз яшаб бўлармиди. Ҳозиргилар билимдон бўлиб қолишган, туя десанг жини қўзийди. Ўзим қарайман. Туя соғишни билишмайди-ю, қимрон ичишдан қайтишмайди. Туя жунидан қилинган чакмоним билан иссиқ пайтавадан қўймасин. Шаҳарнинг йўриғи бошқа. Бизнинг жойларда сатанглик кетмайди. Менга қолса бир коса қимронни бир шаҳарга алмашмасдим.

Отахоннинг гаплари ўғлига малол келди шекилли, у «боринг, ота, ўтовга киринг, қимрон ичадиган пайтингиз бўлди», — деб отасини қўярда-қўймай жўнатиб юборди.

— Оқсоқолнинг фикрида жон бор. Ҳар ҳолда бекорга гапирмайди-ку, — дедим мен.

— Жон бўлса бордир, — деди у.— Ким билади дейсиз, балки тасодифдир. Отам қаттиқ бетоб бўлиб қолганди. Қилмаган амали қолмади. Боқтирдиям, қоқтирдиям, фолбинга фол ҳам очирди. Врачга вақтида кўрсатишга бўйни ёр бермади. Ундан умидимизни узиб қўйгандик. Мажбуран касалхонага ётқиздик. Ошқозони, ичаклари яраланиб, меъёридан ўтиб кетган экан. Операция қилишди-ю, яна қайтиб тикишди. Кечикибсизлар, бобойни қийнаманглар, кўнглини кўтариб туринглар, тузалиши амри маҳол», деб қайтариб юборишди. Жеттисойда отамнинг бир ошнаси бўларди. Бир кун шу киши келиб қолдилар. Отам уни илгари бўронда қотиб қолганда кигизга ўраб тирилтирган эканлар. Шу киши дарак топиб келибдилар. Ўғлингнинг тўйига келолмагандим, деб нортуя олиб келибдилар. Аҳволни кўрдию ташвишга тушиб қолди. Икки ой бошидан жилмай қимрон тайёрлаб ҳар куни уч маҳал оғзига томизиб турди. Отам икки ой деганда ўзига келиб қолди. Бир йил узлуксиз қимрон ичдию тузалиб кетди. Шундан буён туя дегани отам учун табаррук бўлиб қолди. Туяни бировга бермайдиям, сўйдирмайдиям, чўлга ҳайдаб қўйган. Қимронни узмайди.

— Ажойиб иш-ку бу, — дедим мен, — оммалаштириш керак буни.

— Кўплар шундай дейишади. Лекин туя деганингиз йўқолиб кетаяпти. Туячилик совхози тузилармиш деган гаплар ҳам чиққанди, гаплигича қолиб кетди. Ҳадемай туя деганингиз анқонинг уруғига айланади.

Шу-шу Қизилқум менинг бутун хаёлимни банд қилиб қўйди. Хаёлан унинг серфайз қўйнини кезиб чиқаман. Биргина «Чимқўрғон» совхозининг 203.566 гектарлик яйловлари (унда 167 минг қоракўл қўй боқилган) ўрнида ташкил этилган Октябрь, Арнасой, Дўстлик, Мирзачўл районларининг ўндан ортиқ совхозлари турғунлик йилларида давлатга келтирилган миллионлаб сўмлик зарарлар, форишлик чорвадорларнинг ҳар йиғинда яйловларнинг қисқариб кетиши район экономикасига, жумладан чорвачиликка қанчалар зарар келтирғани ҳақидаги арз-додлари менга уйқу бермасди. Газета саҳифасида бу ҳақда бир неча мулоҳазали чиқишлар қилинди. «Жиззах ҳақиқати»нинг 1987 йил март ойи сонларидан бирида босилган жиддий мақолада шундай сатрларни ўқиш мумкин эди: «1969 йилда «Чимқўрғон»да 150 минг бош қоракўл қўй боқиларди. Ўша йили олдинги йиллардагидан кам бўлсаям 1,5 миллион сўм соф фойда олинди. Айни пайтда эса фақат 33 минг бош қўй, 617 бош йилқи, 217 бош қаромол мавжуд. Уларнинг ҳаммаси учун 10 минг гектар яйлов бор, холос. (Эътибор беринг, 167 минг гектар яйлов чўлқуварлар томонидан «ўзлаштириб» юборилган. Зоотехника талабларига кўра ҳар бир қўйга 1,5—2 гектар яйлов тўғри келиши керак, ҳозир эса 5 қўйга бир гектар тўғри келади).

Яйловлар «ўзлаштирилиб», зарар келтираётган экинзорларга айлантирилаётгани устига мавжудларининг серўтлилигини таъминлаш тадбирлари ҳам тўхтатиб қўйилди. Аксинча, қадимдан Қизилқумнинг серўтлилигини таъминлаб келган саксовуллар шафқатсизларча пайҳон қилиниб, йўқотиб юборилмоқда. Қумларни кўчишдан сақлаб, хилма-хил доривор ўт-ўланларга бошпана бўлиб келган минглаб гектар табиий саксовулзорлардан фақат 220 гектари қолган, холос. Буни Қизилқумнинг бошига тушган иккинчи офат деса бўлади. Чунки бу ерларда чорва яйловини саксовулсиз тасаввур қилиб бўлмайди.

Кейинги йилларда газета чиқишидан сўнг «Чимқўрғон» совхозига 17 минг гектар ер яйлов учун ажратиб берилди-ю, бошқа кўпгина масалалар ечимини топмай қолаверди. «Чимқўрғон» совхози Қизилқум яйловларига ҳақиқий эгалик қилган пайтларида бир йилда давлатга минг тоннадан ортиқ гўшт, 400 тоннага яқин жун, 60 минг донадан ортиқ қоракўл теридан ташқари 3.024 центнер сут, 390 центнер бринза, 175 центнер пишлоқ, 11 центнер сариёғ етказиб берган. Ҳозир райондагина эмас, областда яйловсиз қолган қоракўлчилик хўжаликларининг бирортаси бунчалик маҳсулот етказиб беролмаяпти. Негаки уларнинг бошқа ташвишлари кўпайиб қолган. Ҳа, асосий масала — озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун вақт йўқ, имконият йўқ.

Чўлдаги энг муҳим муаммоларнинг яна бири туячиликни илмий асосда ривожлантириш масаласининг ҳал бўлмаётганидир. Кўпни кўрган оқсоқолларимизнинг айтишларича, Октябрь революциясидан кейинги дастлабки йиллардаёқ фақат Фориш райони территориясида ташкил топган коллектив хўжаликлар ва хонадонлар ихтиёрида 10 мингдан зиёд туя бўлган экан.

Туядан транспорт воситаси сифатида фойдаланишга ҳожат қолмаган ҳозирги пайтда эса бу тармоқни энг арзон гўшт, энг арзон, энг сифатли жун, шифобахш қимрон ва қимиз манбаига айлантириш учун худди ана шу чўл яйловларида катта имкониятлар бор эди. «Афсуски... Ҳа, афсуски, чўлга нисбатан «ҳужумкорлик», уни «бўстонга айлантириш» ҳаракатининг меъёридан ошириб юборилиши йилқичилик ва туячиликнинг ҳиссасига ҳам офат бўлиб тушди.

Кейинги йилларда Фориш райони хўжаликларида туячиликни тиклаш, заруратга қараб ҳатто чет эллардан, жумладан, Мўғулистон ва араб мамлакатларидан туя сотиб олиш масаласи бир неча бор кўтариб чиқилди. Лекин бунинг иложи бўлмади. Ички имкониятлар, резервлар ҳисобига кейинги 10 йил давомида фақат «Қизилқум» ва Ильич номли совхозлар чорвадорлари ташаббуси билан 320 бош туя тикланди, холос.

Чуқурроқ ўйлаб кўрилса, туя ҳақиқатан ҳам бебаҳо ҳайвон. Унга чўпоннинг ҳожати йўқ, қишлик бино ҳам керак эмас, энг кам озуқа бирлиги сарфланади. Туя учун фақат серянтоқ дашт бўлса бас. Энди ундан олинадиган гўшт, қимрон ва жуннинг таннархини ўзингиз ҳисоблаб кўраверинг.

Халқимиз «Бемаза тарвузнинг уруғи кўп бўлади», дейди. Гавҳарни ҳаётни гаровга қўйиб уммон тубидан олишади. Шунга ўхшаш, энг арзон маҳсулот берувчи туянинг ҳам бирдан-бир «қийин» томони бор. У икки йилда бир марта болалайди. Уларни кўпайтириш, соғлом ва сермаҳсул қилиб ўстириш учун фақат кенг яйлов, серянтоқ, сераксовул Қизилқум яйловлари керак.

«Ўзлаштирилиши» мумкин бўлган Қизилқум яйловларининг чорвадор учун яна кўпгина қулайлик ва афзалликлари борки, уларни минглаб эмас, балки миллионлаб сўм билан ўлчаш лозим бўлади.

Чорвачилик хўжаликлари ва умуман, агросаноат комплекси учун йилқичилик катта даромад манбаларидан бири ҳисобланади. Лекин афсуски, бу соҳа ҳам туячилик сингари завол топмоқда. Кейинги 20 — 30 йил ичида, айтайлик, собиқ Жиззах области территориясида йилқичилик қарийб тамоман барҳам топди. Фақат Жиззах ва Фориш районлари хўжаликлари ихтиёрида бундан 30 йил муқаддам 20.000 бошдан ортиқ йилқи бор эди. Айниқса Қизилқум яйловларида деярлик сарф-харажатсиз кўпайиб, эл дастурхонига минглаб тонна тансиқ гўшт, доривор қимиз бераётган уюрлардан асар ҳам қолмади. Жиззахдаги 76-от заводида давлатга тансиқ гўшт топширишдан ташқари қанчадан-қанча қорабайир зотли спорт отлари етиштирилиб бериларди. Энди эса бу гаплар тарих бўлиб қолди. Ўша «ўзлаштирувчилар»нинг «ҳиммати» билан совхоз яйловлари қишлоқ хўжалиги оборотига киритилиб юборилди. Яйлов билан бирга эса йилқичилик, жумладан ўша машҳур қорабайир зотли отларнинг ҳам оти ўчди. Халқимиз орасида қадим-қадимдан энг тансиқ маҳсулотлардан бири бўлиб келган от гўшти, айниқса қази анқонинг уруғига айланди. Қимизни эса ҳозир бу ерлардан от миниб қидирсангиз ҳам тополмайсиз. Халқ саломатлиги, эл фаровонлиги ҳақида гапиришни яхши кўрадиган айрим раҳбар ходимлар, наҳотки Озиқ-овқат программасини ҳал қилишнинг ана шу имкониятларини қайта тиклашни ҳалигача ўйлаб кўрмаган бўлишса!

Қозоғистон, Қирғизистон Совет Социалистик Республикаларида, Бошқирдистон АССРда, ҳатто республикамизнинг айрим жойларида ҳам қимрон ва қимиздан санаторий ҳамда касалхоналарда доривор сифатида фойдаланиш, ошхоналар менюсига киритиш аллақачонлар йўлга қўйилган. Хўш, бизда шундай қилиб бўлмайдими? Жумладан, Гагарин шаҳридаги санаторий типидаги сув билан даволаш шифохонасида, Фориш районидаги бирлашган шифохонасида ва бошқа кўпгина медицина муассасалари ҳамда умумий овқатланиш корхоналарида бу шифобахш ичимликларни истеъмол қилишни йўлга қўйиш бемалол мумкин. Лекин нега шундай қилинмаяпти? Яна ўша гап: бунинг учун катта имкониятлари бўлган Фориш, Жиззах, Ғаллаорол, Бахмал районларида мавжуд резервлар кўкка совурилаяпти. Йилқичилик ва туячилик барбод этилди-ю, лекин уларни тиклаш, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг энг арзон ва қулай йўлига кириб олиш ҳаракати мутлақо сезилмаяпти. Аниқроғи, бу ҳақдаги гап-сўзлар ўзининг амалий ижросини топмаяпти.

Юқорида номлари қайд қилиб ўтилган районларда туячилик ва йилқичиликни тўласинча қайта тиклаб, қўйчиликни ривожлантириб, сут, гўшт, пишлоқ, сариёғ, қимиз, қимрон, қурут, жун ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ҳозирги даражадан бир неча баробар, айрим турлар бўйича ҳатто бир неча ўн баробар кўпайтириш мумкин. Бунинг учун қунт ва ташаббус, фаол ҳаракат керак. Аниқ режалар тузиш ва уларни изчил амалга оширадиган ташаббускор, ташвишдан кечмайдиган ишчан кадрлар зарур. Аниқроғи, кадрларимизни сергаклантириш, уларда изланувчанлик, ташаббускорлик ҳиссини тарбиялаш лозим. Чўлларни сақлаб қолишнигина эмас, балки уларнинг серўтлилигини таъминлайдиган, янгидан-янги сунъий саксовулзорлар, изензорлар, шувоқзорлар учун фақат яна бир нарса — уларни қўллаб-қувватлайдиган, йўналтирадиган раҳбарлар керак.

Менга қолса, чўлларимизни ҳозироқ «Қизил китоб»га киритиш шарт, дердим. Ақл билан иш тутган инсон табиатни остин-устин қилиб эмас, асраб-ардоқлаб бойитиши ва шу бойликларни эл хизматига йўналтирилиши лозим. Аслини олганда ҳам чорва учун яйлов ролини ўтаб келган серўт дашт қўйнидан ҳар йили давлатга кўплаб зарар келтираётган хўжаликларга нисбатан неча-неча бор кўп фойда олиш мумкин. Қизилқум қанчадан-қанча гўшт, қоракўл тери, сут, ёғ, қимиз, қимрон берадиган бепоён саксовулзорлари, табиатнинг ажойиб «ҳайвонот боғи», доривор ўсимликлар макони сифатида ёппасига қўриқхона қилишга арзийдиган жой эканлигини кимга тушунтириш керак? «Янги ерларни ўзлаштириш» баҳонаси билан ёввойи ҳайвонлари ва қушларига қирғин солинган, юзлаб отарлар, сурув-сурув йилқилар, туялар яйловлар билан бирга йўқолиб кетгани инсонга неча тийинлик фойдаю, неча миллиард сўмлаб зарар келтирганини ким ҳисоб-китоб қилади? Оролдай денгизнинг кўзи юмилиб кетаётганининг ўзиёқ бугун бизни ана шу офатдан огоҳ этмадими?

Октябрь ЖАВЛОНОВ.

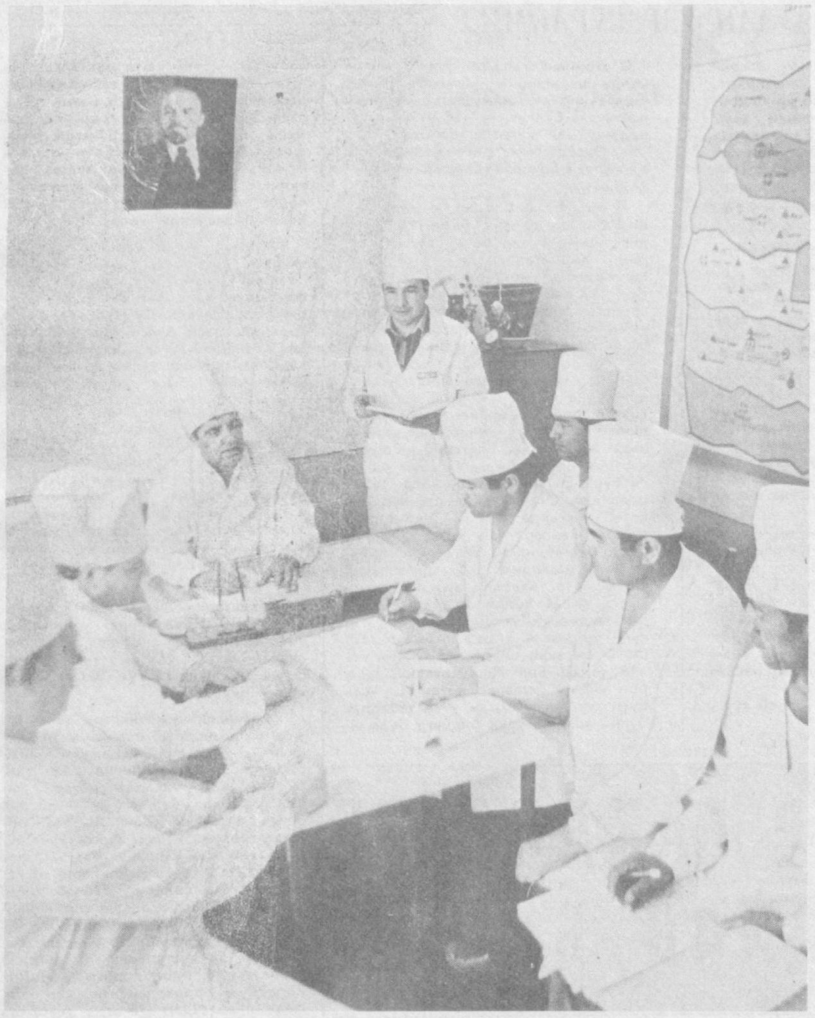

Қашқадарё область Ульянов район марказий шифохонаси коллективи меҳнаткашлар саломатлигини сақлаш йўлида бир қатор ибратли тадбирларни амалга оширмоқда. Касалликларнинг олдини олиш, хизмат кўрсатишни яхшилаш ва бошқа жабҳаларда яхши натижаларга эришилаяпти. Шифо маскани кўпгина кўрсаткичлар бўйича Қашқадарё областида олдинги ўринларда бормоқда. Коллективга тажрибали врач Усмон Жўраев етакчилик қилаётир. У яқинда Москвада бўлиб ўтган врачларнинг Бутуниттифоқ съездида делегат сифатида қатнашиб, кўпгина таассуротлар билан қайтди.

СУРАТЛАРДА: 1. Ульянов район марказий шифохонаси бош врачи У. Жўраев ҳамкасблари билан йиғилиш ўтказмоқда. 2. Физиотерапия бўлими ҳамшираси Ойтўла Шодиева беморга муолажа қилаяпти.

М. КОМИЛОВ фотолари.

РОМИТАН ЯНГИЛИКЛАРИ

БЎРСИЛДОҚ НОНЛАР

Пешку матлубот жамиятига қарашли Янгибозор нон комбинати коллективи пахтакорларга намунали хизмат кўрсатмоқда. Хўжаликлардаги 14 та новвойхонанинг иш режими қайтадан кўриб чиқилди. Ҳар сутқада бир неча тонна бўрсилдоқ нон тайёрланиб, истеъмолчиларга етказиб берилмоқда.

Илғор коллектив тўққиз ойлик планни ошириб бажарди. Эл дастурхонига пландаги 1.577 тонна ўрнига 1.600 тонна сифатли нон етказиб берилди. Муваффақиятларни кўпайтиришда Ихтиёр Раҳимов, Ғани Воҳидов, Асад Азимов ва Бахшулло Муллаев каби ўз касбининг усталари алоҳида ўрнак бўлишаяпти.

ИЖАРА ПУДРАТИ АСОСИДА

Жданов номли колхоз правлениеси яқинда 33 бош қорамолни боқиш учун ижарачиларга тарқатди. Ҳозир Мубин Мўминов оиласида 10 бош, Нарзулла Садиров оиласида 4 бош, Теша Ашуров ва Қувват Ҳусеновларнинг оилаларида 2 бошдан қорамол боқиб семиртирилмоқда. Улар вазни 400—500 килограммга етказилиб гўштга топширилади.

Колхозчилар ем-хашак ва бошқа хил концентрат озуқалар билан таъминланмоқда. Келгусида бу хайрли ҳаракатни кенг оммалаштириш кўзда тутилаётир.

Собир ҚОДИРОВ.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ

1982 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЕМИ

55-ТИРАЖИНИНГ

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

БУ ТИРАЖ 1988 ЙИЛ 15 НОЯБРДА ҚАРАҒАНДА ШАҲРИДА ЎЙНАЛДИ.

Заёмнинг қирқ икки разрядидаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди.

серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
200152	042*)	1000	232953	046*)	1000	263676	049*)	500
200376	023*)	1000	233687	1—100	100	263837	1—100	250
200784	009*)	1000	234860	034*)	1000	264088	1—100	250
201614	1—100	100	235285	016*)	1000	265015	1—100	100
201805	1—100	100	235508	1—100	100	265579	042*)	1000
202072	012*)	1000	236393	093*)	500	266933	1—100	100
202942	023*)	1000	236704	008*)	1000	267508	1—100	100
203215	088*)	500	236786	022*)	1000	269571	1—100	250
204340	005*)	2500	236969	058*)	500	269575	1—100	100
204753	032*)	1000	237472	091*)	500	269801	002*)	500
205761	041*)	1000	238504	1—100	100	270099	071*)	500
206226	1—100	100	239746	043*)	1000	270977	093*)	1000
207146	033*)	500	240208	1—100	100	271412	1—100	100
207478	097*)	2500	240275	1—100	250	271638	091*)	500
207700	044*)	1000	240580	052*)	500	271858	1—100	100
207715	090*)	2500	241164	1—100	100	272084	1—100	250
208455	1—100	100	241579	074*)	2500	272251	088*)	1000
209731	008*)	500	241716	039*)	1000	272779	063*)	1000
209942	083*)	500	242219	005*)	1000	273859	041*)	500
210151	055*)	500	242302	008*)	5000	274250	067*)	1000
210910	028*)	500	242557	1—100	250	275883	077*)	500
211163	042*)	2500	243101	050*)	500	276698	005*)	10000
212777	092*)	5000	243510	051*)	1000	276887	053*)	2500
213522	018*)	500	243767	015*)	2500	277031	1—100	100
214128	041*)	1000	244028	039*)	1000	277679	009*)	1000
215360	1—100	250	244162	062*)	500	277822	009*)	500
215502	091*)	1000	244401	033*)	500	279033	004*)	2500
215807	083*)	2500	244759	023*)	500	279664	030*)	1000
216025	075*)	1000	245072	1—100	250	279673	1—100	250
216514	036*)	500	245310	035*)	1000	279676	1—100	250
216785	028*)	1000	245706	082*)	1000	280039	093*)	5000
216919	050*)	500	245871	062*)	1000	280414	1—100	100
217296	096*)	5000	246061	087*)	1000	281567	1—100	100
217593	1—100	250	247224	061*)	2500	281684	072*)	500
218335	010*)	1000	247488	1—100	100	282367	1—100	100
218596	085*)	1000	247514	1—100	100	282530	1—100	500
218945	017*)	2500	247515	076*)	500	282553	086*)	500
219212	004*)	1000	247519	065*)	500	282820	1—100	100
220062	1—100	250	250815	046*)	1000	282847	1—100	100
220927	1—100	100	251393	1—100	250	283249	072*)	1000
221036	1—100	100	251428	1—100	500	283465	036*)	1000
222082	038*)	1000	251454	083*)	1000	283644	078*)	2500
223722	1—100	250	251640	038*)	500	283879	1—100	100
224368	1—100	250	254171	1—100	250	285365	1—100	250
224666	1—100	250	254293	1—100	100	285532	080*)	1000
225673	019*)	500	254379	080*)	1000	286882	006*)	5000
225989	056*)	500	254823	060*)	2500	287127	1—100	100
226402	089*)	1000	256613	036*)	500	287235	050*)	500
226533	035*)	1000	256718	1—100	100	288155	015*)	500
226601	091*)	500	256905	035*)	500	288754	016*)	1000
226744	003*)	500	256942	011*)	500	288844	043*)	500
226959	038*)	500	257354	1—100	100	289724	017*)	1000
227089	062*)	2500	257700	1—100	100	290622	029*)	2500
227375	1—100	100	258721	1—100	250	291076	1—100	100
227789	053*)	1000	259776	009*)	1000	292659	046*)	2500
227897	064*)	500	259808	1—100	250	292744	1—100	250
228711	036*)	500	260180	044*)	500	293575	1—100	250
228757	1—100	250	260599	052*)	500	293776	088*)	500
229074	057*)	2500	260966	056*)	500	295054	1—100	100
229812	005*)	500	261147	1—100	100	295165	1—100	100
230254	1—100	250	261520	039*)	1000	295181	046*)	500
230531	029*)	500	261803	065*)	2500	295474	1—100	100
230734	1—100	100	262004	1—100	250	296273	078*)	1000
230812	095*)	2500	262260	016*)	1000	297865	060*)	2500
231106	055*)	1000	262873	1—100	100	298178	031*)	1000
231119	092*)	1000	263167	030*)	500	298645	1—100	100
232166	1—100	100				299349	1—100	100

*) Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 100 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 50 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

100 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда — 100, 250, 500 сўм ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 200, 500, 1000 сўм ютуқ тўланади. 100 сўмлик облигация номерларидан бирига 500, 1000, 2500, 5000, 10000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 100 сўм чиқади ва облигация бўйича 600, 1100, 2600, 5100, 10100 сўм тўланади. 25 сўм қийматидаги облигацияларга 50 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига ютуқ чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Мазкур жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб, СССР Жамғармалар банкининг муассасалари ана шу ҳужжат асосида газетанинг навбатдаги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссияси раиси — халқ депутатлари Қарағанда область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари —

Р. К. ОМАРБЕКОВА.

Комиссия масъул секретари —

Е. И. ДЕМИНА.

Фан заҳматкашлари

НАФОСАТ ШАЙДОСИ

Қирқ йил ичида уч юзга яқин мақола, очерк, тақриз ва суҳбатлари газета, журнал, тўпламларда босилган, еттита китоб муаллифи, ўн учта бадиий асар таржимони Шариф Юсупов — билими, тасаввури, қизиқиш доираси кенг олим, публицист, тарғиботчи ва ташвиқотчи. У айниқса адабиёт ва санъатга бирдек муҳаббат, ихлос қўйган, иккисини қизиқиб, севиб ўрганади, мароқла таҳлил-тадқиқ этади, оммага ёяди.

Унинг адабий-танқидий асарлари ичида ўзбек бадиий Ленинномаси ҳамда Фурқат ижодига бағишланган туркум тадқиқотлари алоҳида диққат-эътиборга сазовор. Зеро, барча қардош адабиётларимиздагидек ўзбек адабиётида ҳам бадиий Ленинннома ардоқли саҳифаларни эгалловчи қутлуғ мавзудир.

Шариф Юсупов ўзбек ёзувчиларининг Ленинга бағишлаб ёзган, доҳий образи яратилган шеърий, прозаик, драматик асарларини синчиклаб ўрганди, кандидатлик диссертациясини ёзди, 20 дан ортиқ мақола эълон қилди, «Ленинннома саҳифалари», «Ниҳоллар таъзими», «Ўзбек совет адабиётида В. И. Ленин образи» номли учта китоб чоп эттирди.

Машҳур, лекин кам ўрганилган классик шоиримиз Фурқат ҳақидаги мақолаларининг ўзи элликдан зиёд. Кўп йиллик бетиним изланишлари маҳсули — «Фурқат йўлларида» монографияси ўқувчилар томонидан қизғин кутиб олинди. Бу асар фазилатларини икки-уч оғиз сўз билан айтиш қийин. Уни ўқиб чиқиш керак. Китобнинг «Маърифат машъали шоир қўлида» деб номланган бўлими 40 бетдан иборат. «Улкан маърифатпарварлик миссиясини бажаришга Фурқат Тошкентда қай тариқа тайёргарлик кўрганлиги, унинг давр руҳини ифодаловчи асарлари қандай шароитда яратилганлиги, уларга қандай воқеалар ёки шахслар сабаб бўлганлиги»дан баҳс юритувчи бу бўлим архив материаллари, янги фактлар, фикрлар, қизиқ воқеаларга мўл бўлиб, бадиий, публицистик асардай мароқ билан ўқилади.

Муаллиф фурқатшуносликка қўшилган ҳиссалар, аввалги тадқиқотларни ҳурмат-эҳтиром билан қайд этиб баҳсга киришар экан, одоб, истиҳолани бир зум ҳам унутмайди, факт ва мантиқ кучига таянади қизишмайди, «илмнинг илмлиги шундаки, ҳар қандай ишончли туюлган фикрни ҳам яна ва яна текшириб кўриш, бошқа манбалар билан солиштириш лозим»лигини таъкидлаб ўтади, бу Шариф Юсупов тадқиқотчилик принципининг ифодасидир. У «Гимназия» шеърига тўхталар экан, «ЎзССР Марказий давлат архивидаги материалларни кўздан кечира туриб, Фурқатнинг ана шу ажойиб шеърининг дастхат нусхасига кўзим тушганда бебаҳо хазина топгандек қувониб кетдим. Негаки, бу шеърнинг ва ундан сал кейинроқ яратилган «Акт мажлиси хусусида» шеърининг муаллиф дастхати билан битилган нодир нусхалари сақланиб қолганлиги ҳозиргача фурқатшуносликда маълум эмасди», — дейди.

Фурқат илк бор гимназияни кимлар билан томоша қилгани, шеърни қачон ёзгани, «Туркистон вилоятининг газети»да корректурани ўқигани-ю дастхати билан қандай тузатишлар киритгани, дўсти Саъдуллонинг фожиали ўлимидан таъсирланиб, «Сайдинг қўябер, сайёд...» шеърини ёзгани, «Акт мажлиси хусусида», «Сабоға хитоб», «Нағма базми хусусида», «Суворов» асарларининг, «Тўй хусусида», «Гап хусусида» рисолаларининг вужудга келиш тарихи ва бошқа воқеалар ҳақида ғоят қизиқарли, ибратли далиллар, мулоҳазалар баён этади.

Адабиётшунос дўстлари, ҳамкасблари Шариф Юсуповни ҳазил аралаш, жиндек маҳобати билан «бизнинг Андрониковимиз» дейишади. Дарҳақиқат, Лермонтовнинг содиқ ва собитқадам тадқиқотчиси, адабиёт ва санъатнинг теран, нозик билимдони, ажойиб суҳбатдош Ираклий Андрониковга хос фазилатлар Шариф Юсуповда ҳам йўқ эмас. У Фурқатга астойдил ишқ-муҳаббат қўйган, шоиримиз учун ўзини «томдан ташлашга тайёр» тадқиқотчиларимиздан. «Фурқатнинг севгилиси ким?», «Табаррук дастхатлар», «Саргузаштнома»нинг янги боби», «Шоир хорижда», «Бир қотиллик тарихи», «Янги саҳифалар» ва бошқа мақолалар матбуот юзини кўрганда қанчалик қизиқиш туғдирганини эслайлик.

Санъатга ишқибозлик ҳар хил бўлади. Ихлосмандларки бор (айниқса ёшлар орасида) севимли хонандасини эртаю кеч эшитишдан, магнитофонни варанглатиб қўйишдан, қулоқларни қоматга келтиришдан эринмайди, одамлар тинчини бузиш, санъаткорни хижолатга қўйиш андишасига бормайди.

Шариф Юсуповнинг санъатга шайдолиги ўзгача: Мукаррама Турғунбоева, Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов, Бобораҳим Мирзаев, Жўрахон Султонов, Юнус Ражабий, Маъмуржон Узоқов, Фахриддин Умаров ва бошқа санъаткорлар ҳақидаги мақолаларини эслайлик. Уларда материал билиб, нозик ва теран ҳис қилиб ёзилган, санъаткор ҳаёти, фаолияти, истеъдодининг ўзига хос, бетакрор қирралари характерли фактлар, ибратли воқеалар асосида ишонарли очиб берилган, муаллифнинг шахсий кузатишлари, хотиралари баёнга самимият ва табиийлик бахш этган.

Санъатга бағишланган мақолаларида Шариф Юсупов бир нарсага алоҳида эътибор қилади, ибратли далил ва мисоллар келтиради: турли сабабларга кўра хорижлик бўлиб кетган, у ёқларда туғилган ўзбеклар ёхуд хизмат юзасидан бир неча йиллар чет элларда бўлишга тўғри келган юртдошларимиз миллий куй, қўшиқларимизни алоҳида бир энтикиш билан тинглашар, концертлар, фильмларимизни ҳайрат-иштиёқ-ла томоша қилишар, гастролга борган ҳар бир артистга ўзгача меҳр-илтифот кўрсатишар эканки, булар санъатнинг оҳанрабоси, эллараро элчилиги, сеҳрловчи кучини яна бир бор тасдиқлайди.

Ниҳоят, Шариф Юсупов яхши суҳбатдош. Тўғри, машқи паст, тажангроқ бўлиб турганида очилиб суҳбатлашмайди, лекин одатдагидек кайфи чоғ пайтларида қулфи-дили очилиб кетади, кўпчиликни оғзига қаратади, одамлар, санъаткорлар, ёзувчилар, журналистлар, арбоблар ҳаётидан қизиқ-қизиқ тарихлар келтиради, оҳори тўкилмаган гаплар, мақолматаллар ишлатади.

Биз, бир гуруҳ филологларга кўпинча ёзда қабул комиссиясида ишлашга тўғри келади. Абитуриентларнинг ёзма ишларини кўриб чарчаган пайтларимизда; «Шариф ака, бирор нарса айтиб беринг, ҳордиғимиз чиқсин», — деймиз. У киши ҳам ноз қилмай, дарҳол ҳикояга тушиб кетадилар.

— Қирқинчи йилларнинг охири. Ҳали ёшгина йигитман. Радиога, музикали эшиттиришлар редакциясига бошлиқ қилиб қўйишган. Доимо артистлар билан биргамиз. Кўпинча, Жўрахон Султонов билан Каллахонада тушлик қиламиз, гурунглашамиз. Фарҳод деган ҳеч кими йўқ, ҳаёли паришонроқ бир мусофир одам бўларди, уйи ҳам, жойи ҳам ана шу самовар эди. Ғариб бўлгани учун ҳеч ким кўнглини оғритмас, айтганини иложи борича адо этишга ҳаракат қилардик.

Бир куни ошни еб, чойни ичиб қўзғолмоқчи бўлиб турувдик, Фарҳод Жўрахон акага қараб:

— Қаёққа борасан? — деб қолди.

— Хизматга, радиога, — деди Жўрахон ака.

— Ашула айтасанми?

— Ҳа, ашула айтаман, сенга қандай ашула айтиб берай?

Фарҳод бир зум ўйга ботди-да: «Бормикан»ни айт, сўнг «Ўлмасин»ни, — деди.

— Шунча шўх ашулалар турганда нега энди ҳазин, мунглиларини қўмсаб қолдинг? — деди ҳайрон бўлиб Жўрахон ака.

— Ҳў у ёқларда (Фарҳод ёшлигида Татаристонми, Бошқирдистонми, узоқ юртлардан келиб қолганди) қариндош-уруғларим бормикан, бор бўлса — ўлмасин.

Ақли заиф деб юрадиганимиз одамдан бундай мантиқли, ўткир гап чиққанидан тамом таъсирланган Жўрахон ака:

— Бўпти, айтганинг бўлсин, — деди.

У пайтларда артистлар тўғридан-тўғри эфирга чиқишар эди. Қолаверса, Жўрахон Султонов, истаса, программага ўзгартиш кирита оладиган даражада обрўга эга санъаткорлардан эди. Бора солиб, «Бормикан», «Ўлмасин» ашулаларини айтиб берди.

Гап ёзувчи, олимлар ҳақида кетди.

— Олимлардан Иззат Султоннинг услубига қойилман, — деди Шариф ака. — «Ўзбекистон маданияти»да ишлаб юрган вақтимда бир ёзувчи ҳақида у кишига мақола ёзиб беришни илтимос қилдик. Иззат Отахонович ҳамиша ҳам айтганини вақтида бажаради, деёлмайман-у лекин ёзган нарсаси жуда пишиқ, ўткир бўлади. «Фалон куни олиб бораман мақолани», — деб телефонда қаттиқ ишонтирди. Макетдан жой олиб қўйдик. Чиндан ҳам домла айтган вақтида мақолани етказди. Лекин каттароқ экан, ажратган жойимизга сиғмади. Бир-икки абзац қисқартирамиз деб уч-тўрт одам ҳарчанд уринамиз, қани қўлимиздан келса. Фикрлар мантиқан шундай занжирланиб мустаҳкамланиб юборилгандики, бирор жумлани олиб бўлмади. Ҳолбуки, айрим ёзувчи, олимларнинг мақолаларидан истаган жойини, ҳатто ярмини олиб ташласанг ҳам сезиларли зиён-заҳмат етмайди. Хуллас, бошқа кичик материалдан воз кечдикми, ёзувчи расмини бермадикми — аниқ эсимда йўқ — мақолани қандай бўлса, шундай ёритдик.

Фахриддин Умаров яқинда ўз ижодига бағишланган телекўрсатувда бир қанча адабиётшунослар, олимлар, хусусан, Шариф Юсупов ҳақида камоли эҳтиром билан гапирди. Шариф ака Фахридин ака билан узоқ йиллардан бери қадрдон, ёшлари ҳам деярли тенг, сахт-сумбатлари ҳам ўхшаб кетади. Инсон ҳаётида ҳар хил даврлар, дамлар бўлади. Фахриддин Умаровнинг ҳофизлик довруғи эл-юртни тутган, ўзи ҳам шуҳрат, мақтовлардан гангиброқ қолган, насиҳатни, эҳтимол, малол келиброқ эшитадиган пайтларда Шариф ака доимо тўғри гапини айтди, дўст сифатида ачитиб гапирди, гапи ижобатга ўтмаганида койиниб, куюниб ҳам юрди. Дўстининг кайфияти йўқроқ дамларда доимо ёнида ҳамдам бўлди, тасалли берди, илиқ мақолалар ёзди, ижодини тарғиб қилди.

Бировлар ташвишини чекадиган Шариф акада яна бир яхши фазилат бор. Соғлиғи туфайли ёки бошқа сабаб билан амалидан кетган қадрдонига яна ҳам яқинроқ бўлиб қолади, дам-бадам кўриб, ҳол-аҳволидан хабардор бўлиб туради. «Бундай одамларнинг кўнгли нозик бўлиб қолади, — дейди Шариф ака. — Одамлар ўйлаши мумкин-да: амали учун яқин бўлиб юрган экан деб».

Шариф Юсупов мақолалари, китоблари, таржималари билан қирқ йилдан буён адабиётга хизмат қилиб келаётибди, босилиб чиққан асарлари (таржималаридан ташқари) эллик босма тобоқ атрофида. Лекин камсуқумлик қилиб бўлса керак, Ёзувчилар союзига ариза бермабди. Бир-икки китобчаси чиқар-чиқмас союзга осонгина ўтиб олиб, унча-мунча одамга гап бермайдиган тезпишар «ёзувчилар»ни кўриб, Шариф ака учун хижолат чекасиз.

Адолатпарвар, ҳамиша ҳақ гапни гапирадиган, яхши-ёмонни тез илғаб оладиган, эзгулик тарафдори, адабиёт, санъат шайдоси Шариф Юсупов Фурқат ҳақидаги докторлик диссертациясини тугатиб, ҳимояга тахт қилиб қўйди. Ижодкорнинг ҳали кўп, янги асарларини ўқиб лаззатланиш истагидамиз.

Сайди УМИРОВ,
филология фанлари кандидати.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 23 ноябрь, чоршанба куни чиқади.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

22 НОЯБРЬ, СЕШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Р. Харвуд. «Костюмер». М. Н. Ермолова номли Москва театрининг фильм-спектакли. Танаффус пайтида (10.15) — Янгиликлар.
11.40 «Умринг боқий бўлсин, Ер!». Қрим экологияси муаммолари.

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 Донецк телевидение студиясининг программаси.
16.55 Болалар учун фильм. «Гепартнинг қайтиши».
18.00 «Тараққиёт. Ахборот. Реклама».
18.45 Иқтисодий билимлар асослари. «ТелеЭКО». Қийматнинг пайдо бўлиш муаммолари ҳақида.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.35 ВЛКСМ Марказий Комитетининг пленумидан репортаж. Қайта қуришда комсомол ва ёшларнинг иштироки ҳақида.
20.20 «Американларнинг наказы». АҚШнинг оддий гражданлари катта сиёсат ҳақида.
21.15 «Ўзимиз ҳақимиздаги куйни тинглаб». Томскдан кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Актуал объектив. «Покланиш». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
23.40 «Дунё воқеалари».
23.55 «Юритмикс» группасининг концерти (Буюк Британия).

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Менинг биринчи дўстим, менинг қимматли дўстим». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 География. 7-синф. СССРнинг сув ресурслари.
10.05 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 СПТУ ўқувчиларига. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари.
11.35, 12.35 География. 6-синф. Австралиянинг ўсимлик ва ҳайвонот олами.
12.05 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
13.05 «Анна Павлова». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси («Мосфильм»). 1-серия (Англия, ГДР, Куба, Франция иштирокида).
14.00 «Ушбу хонадон юлдузлари». Ҳужжатли фильм премьераси («Қозоқфильм»).
14.25 Янгиликлар.
14.35 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Сарсонлик-саргардонликда». 8-серия — «Даша».

* * *

18.35 Янгиликлар.
18.45 Ритмик гимнастика.
19.15 «Сирли сайёра». Мультфильм.
19.30 «Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун».
20.00 «Музикали киоск».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Анна Павлова». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси («Мосфильм»). 1-серия (Англия, ГДР, Куба, Франция иштирокида).
23.10 Янгиликлар.

● ЎзТВ

16.00 «Совет Иттифоқи бўйлаб». Кинопрограмма.
16.45 Ботаника. Илдизнинг тузилиши ва ўсиши.
17.15 «Ҳам совхоз, ҳам техникум». Телефильм.
17.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. Социалистик мулк ва унинг шакллари.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Сахий капалак». Мультфильм.
18.20 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Комсомол ва қайта қуриш». Бухоро шаҳри ёшларининг Озиқ-овқат программасини ҳал этишдаги муаммолари ҳақида (рус.).
18.50 «Хотира» туркумидан. Ибрат ижоди.
19.30 «Бошланғич партия ташкилоти: тажриба ва муаммолар». «Социал ривожлантириш масалалари партия ташкилоти диққат марказида». «Малика» фирмаси мисолида.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 «Спорт оҳанглари». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбекистон Давлат телерадиоси мақомчилар ансамблининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Хўжаликни юритишнинг янги шароитларида Ўзбекистонда иш билан таъминланишнинг тўла ва самарали ҳал этилиш йўли ҳақида». Бевосита мулоқот (рус.).
23.00 Ў. Усмонов. «Гирдоб». Кўп серияли видеофильм. 2-серия.
00.20 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.40 «Контакт». Телефильм.
20.00 Экранимизда биринчи марта. «Маҳкум қилинган кон тонги». Бадиий фильм («Мосфильм»).

ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Кинокамера билан саёҳат.
23.05 «Севги қўшиқлари». Фильм-концерт.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41. Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33, 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 15863. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2148. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12